

Περιεχόμενα

A. Εισαγωγή

Μια πρώτη ματιά	1
Δημόσια Κτίρια	2
Προσβάσεις και Δίκτυα	3

B. Πολεοδομική Ανάλυση

Διαχωρισμός πολεοδομικών τεμαχίων	5
Ανάλυση Αναπτύγματος δρόμου	6
Ανάπτυξη Οικισμού με βάση τη μορφολογία του εδάφους	7
Ανάπτυξη Κτιρίων με βάση τη μορφολογία του εδάφους	8
Ανοίγματα προς το δρόμο και προς την αυλή	11
Αναλογική σχέση δρόμου - κατοικίας	12
Προσανατολισμός σε σχέση με το δομημένο και αδόμητο τμήμα του τεμαχίου	13

Γ. Τυπολογική Ανάλυση

Προστασία αιθρίου από το δρόμο	16
Παραδείγματα τυπολογιών κατοικιών	17
Τυπολογίες κατοικιών με αστικές επιδράσεις	23
Τυπολογίες ως προς τη συμμετρία τους	24
Βιοκλιματικός Σχεδιασμός	26

Εισαγωγή

Μια Πρώτη Ματιά

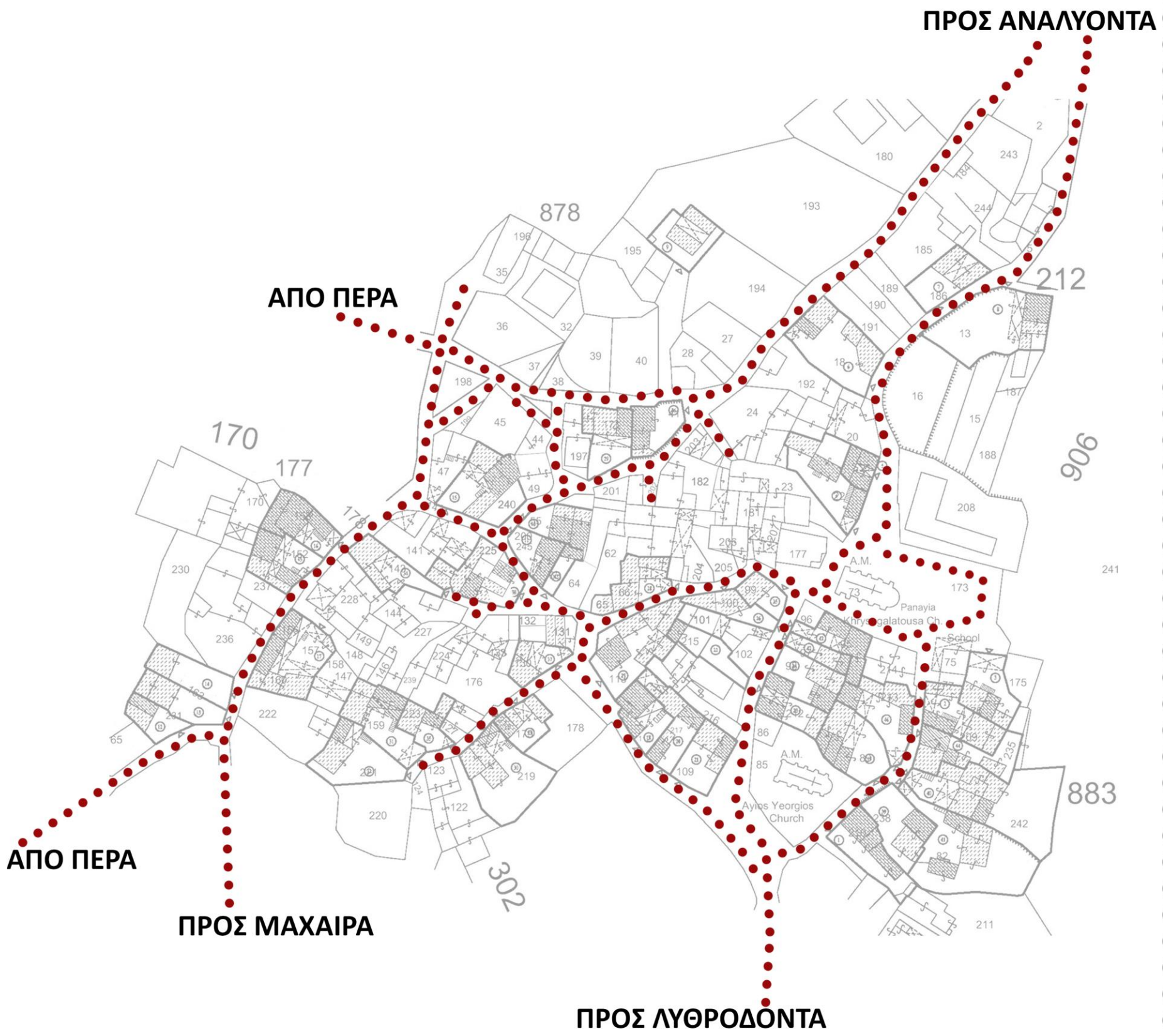

● Το χωριό Καπέδες βρίσκεται 25 χιλιόμετρα νότια της
● Λευκωσίας κοντά στους πρόποδες του Μαχαιρά. Το χωριό
● χαρακτηρίζεται απο μια ημιορεινή γεωμορφολογία με
● υψόμετρο 560 μέτρων. Η γεωμορφολογία των Καπέδων
● αρχικά οδήγησε τους κατοίκους να στραφούν στις
● αμπελοκαλλιέργειες και πιο πρόσφατα σε πιο τεχνικά
● επαγγέλματα. Γειτονικά χωριά των Καπέδων, είναι στα
● βόρεια το χωριό Καμπιά, βορειοανατολικά με το χωριό
● Αναλιόντας, στα ανατολικά με το χωριό Λυθροδόντας και
● στα νοτιοδυτικά με το Μοναστήρι του Μαχαιρά. Η
● τελευταία καταμέτρηση πληθυσμού το 2011 στους
● Καπέδες έφτασε τους 572 κατοίκους αφού απο το 1881
● σημειώνει μια σταθερή αύξηση. Η ανάπτυξη του οικισμού
● παρατηρείται ότι ξεκινά σε μια απο τις δύο εκκλησίες του
● χωριού όπου χρονολογείται ότι κτίστηκε το 1731
● καθιστώντας την ως τον πυρήνα του χωριού. Απο τον
● πυρήνα το χωριό εξαπλώνεται νοτιοδυτικά λόγω και της
● μορφολογίας του εδάφους.
● Για την ονομασία του τρεις είναι οι επικρατέστερες εκδοχές:
● - Λόγω της απομάκρυνσης δέκα μοναχών απο την Μονή
● Αρχαγγέλου, λόγω του ότι ήταν ζωηροί, τους οποίους οι
● υπόλοιποι μοναχοί φώναζαν δεκα-παίδες και έτσι έμεινε
● το όνομα στο συνοικισμό που δημιουργήθηκε (δε-Καπέδες).
● - Μια άλλη εκδοχή λέει ότι στο χωριό υπήρχαν μάντρες
● στις οποίες πήγαιναν βοσκοί οι οποίοι έκαναν ζημιές και
● ονομάστηκαν "κακοί παίδες".
● - Η τρίτη εκδοχή έχει να κάνει με τα μεταλλεία και συγκεκρι-
● κριμένα απο το "ΚΑΠΑΚΙΑ" των μεταλλίων, στρώμα μετάλλ-
● λου που αφθονούν στην περιοχή. Με το πέρασμα του
● χρόνου πήρε την ονομασία Καπέδες.

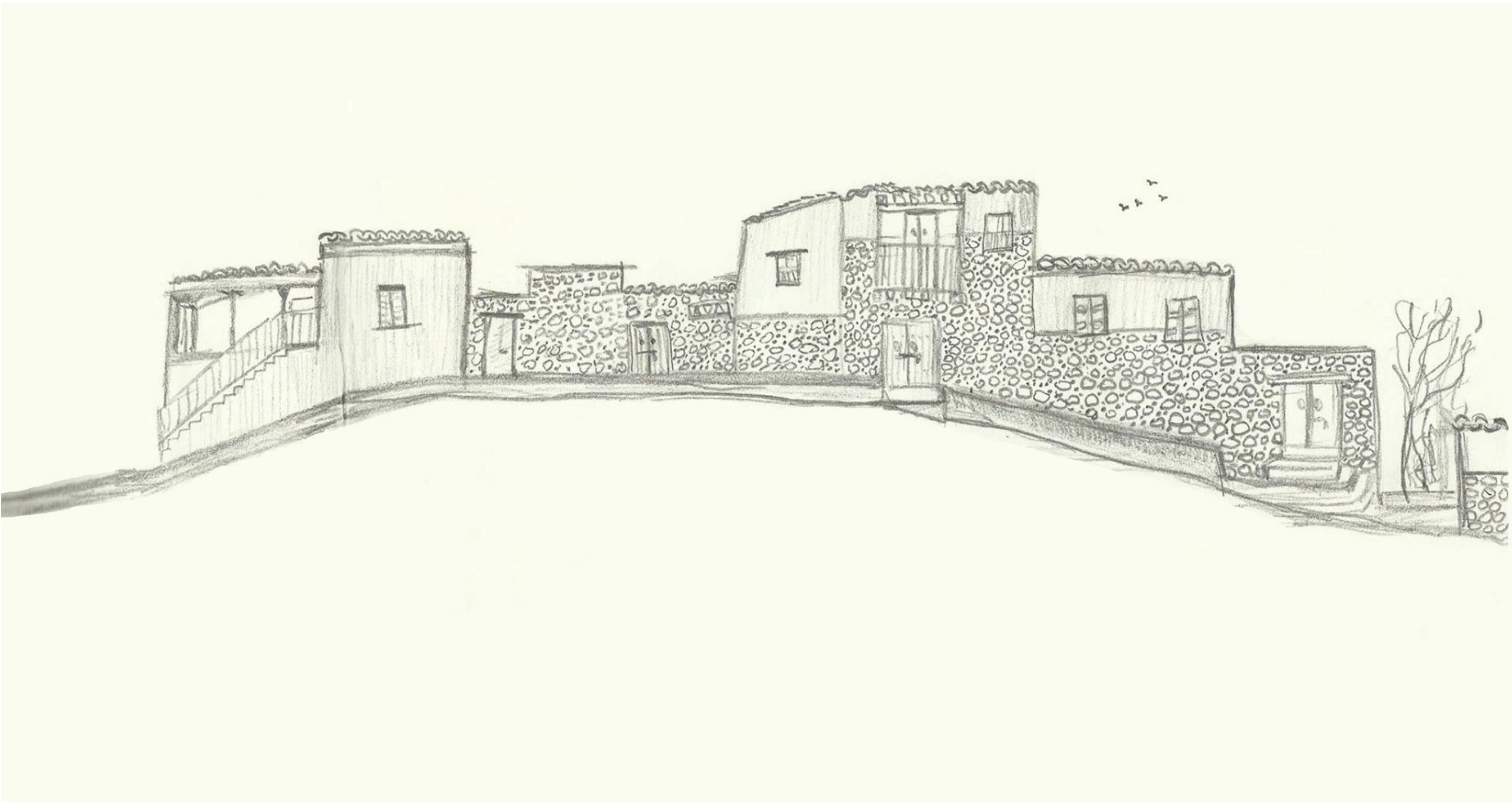

Η είσοδος στον παλιό οικισμό των Καπέδων μπορεί να γίνει από πολλές κατευθύνσεις. Νότια προς Λυθροδόντα νοτιοδυτικά προς Πέρα και Μαχαιρά και βόρεια προς Αναλυόντα. Τα δίκτυα στους Καπέδες μπορούν να θεωρηθούν τόσο ως πρωτεύοντα όσο και δευτερεύοντα λόγω της συστασής τους ως δίκτυα ενός χωριού. Επίσης διακρίνονται απο διαφορετικά μήκη και πλάτη ακανόνιστου σχήματος τα οποία δουλεύουν ταυτόχρονα και ως πεζόδρομοι. Άμεση σχέση των δικτύων παρατηρείται επίσης και με τους οικισμούς οι οποίοι, σαν μια αγροτική αρχιτεκτονική, είναι κτισμένοι πάνω στους δρόμους χωρίς να αφήνουν περιθώριο που να υποδεικνύει ότι ξεχωρίζει ο δρόμος απο το πεζοδρόμιο. Αυτό δημιουργεί την εντύπωση ότι οι οικισμοί χωρίζονται απο ένα κοινό δρομάκι που δεν έχει συγκρηκρίμενο ιδιοκτήτη αλλά όλοι το μοιράζονται.

Πολεοδομική Ανάλυση Οικισμού

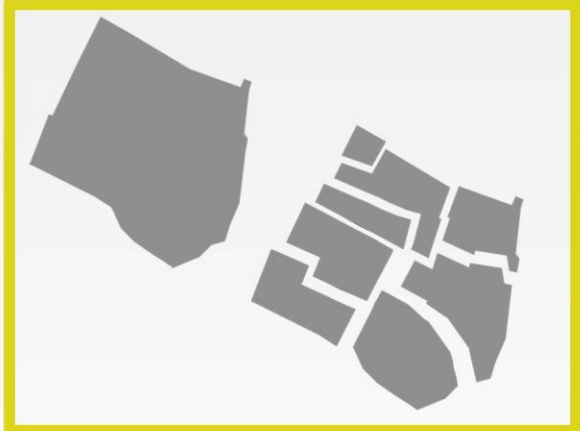
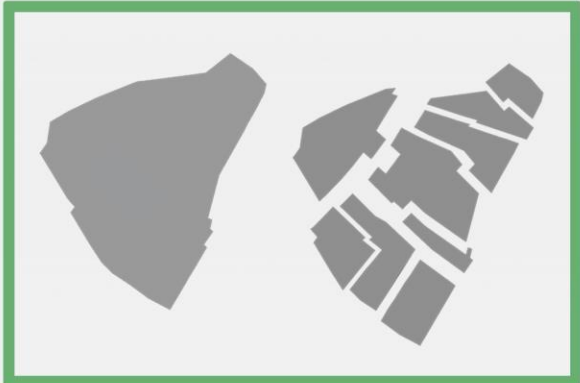

Εισαγωγή

Διαχωρισμός Τεμαχίων

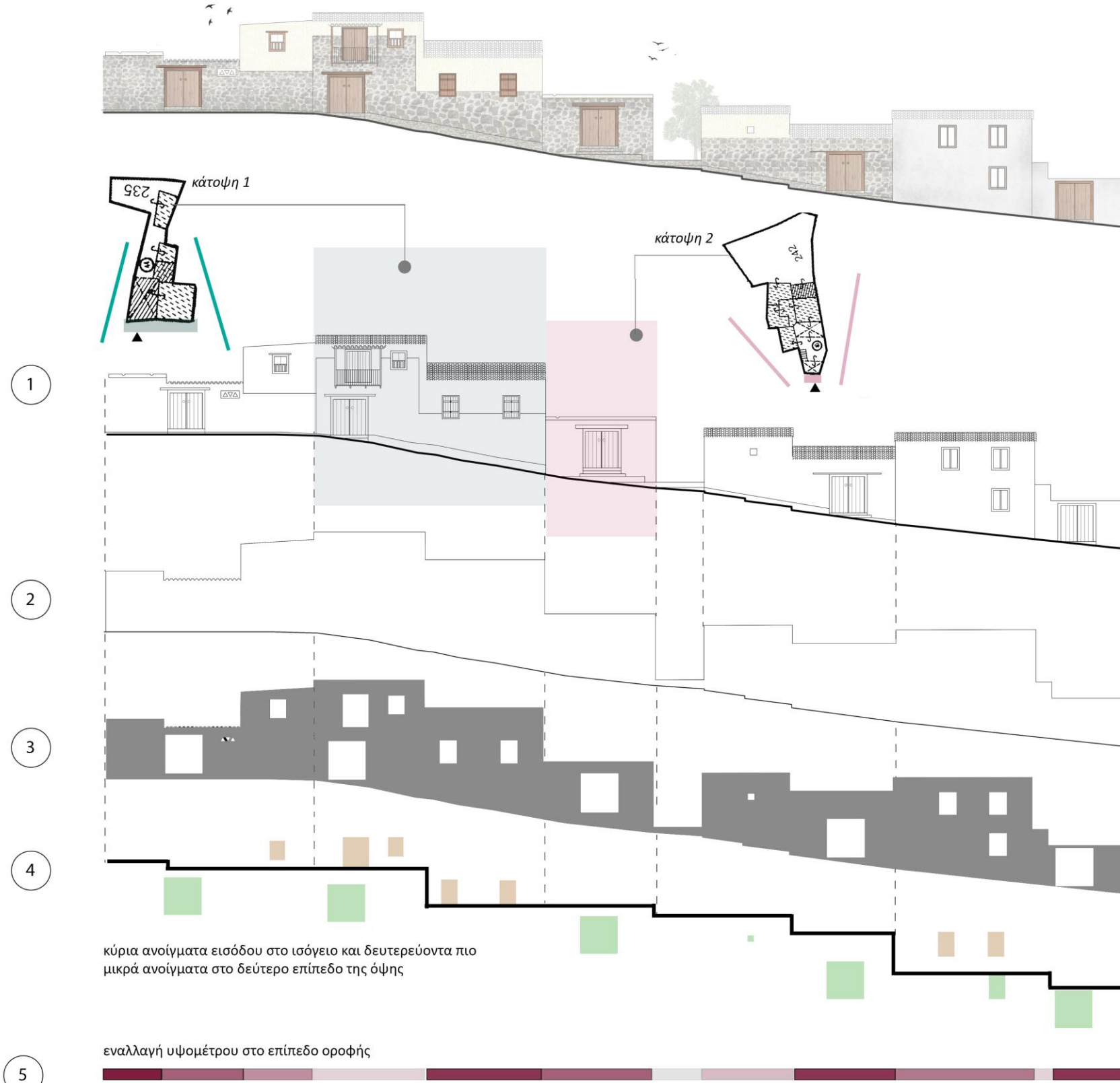

Στην παρούσα φάση γίνεται ανεξαρτητοποίηση των οικοπέδων όσο αφορά το μέγεθος και το σχήμα που καταλαμβάνουν. Με αυτό τον τρόπο παρατηρούμε την σύνδεση κομματιών τα οποία αποκτούν άλλοτε έκταση σε μήκος και άλλοτε σε πλάτος. Το ακανόνιστο σχήμα που απέκτησαν κατά την διάρκεια αναπτυξής τους, τους επιτρέπει την διαφορετική διάταξη των χώρων στην κάθε περίπτωση (αυλή, ηλιακός, κλειστά δωμάτια). Επίσης τοποθετώντας τα γραμμικά το ένα δίπλα απο το άλλο σε αφαιρετικό επίπεδο μπορεί κάποιος να αντιληφθεί την σχέση μεταξύ των επιμέρους τμημάτων όπως και με το όλο σύνολο.

Πολεοδομική Ανάλυση

Ανάλυση αναπτύγματος δρόμου

Οι όψεις στον πυρήνα του χωριού παρουσιάζονται συμπαγείς λόγω της συνεχούς δόμησης που χαρακτηρίζει το πολεοδομικό σύστημα των περισσότερων χωριών της Κύπρου. Στην περίπτωση των Καπέδων η όψη από το δρόμο παραπλανεί κάπως σε σχέση με τα οικοπέδα. Τα τεμάχια των οικοπέδων του χωριού είναι εντελώς ακανόνιστα και μπαίνουν το ένα μέσα στο άλλο. Έτσι δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό το σχήμα του τεμαχίου από το δρόμο αφού μπορεί να φαίνεται μια μεγάλη όψη που να σμικραίνει προς τα μέσα (κάτοψη 1) ενώ μπορεί να συμβαίνει και το αντίθετο, δηλαδή μικρή όψη προς το δρόμο και ανάπτυξη τεμαχίου προς τα μέσα (κάτοψη 2).

Μια παρατήρηση έγινε και ως προς τα ανοίγματα των όψεων όπου στο επίπεδο του δρόμου είναι πολύ λίγα, έχοντας σαν βασικά τις εξώπορτες, ενώ εάν υπάρχουν επιπλέον ανοίγματα περιορίζονται σε μικρές διαστάσεις και συναντούμε και τις αρσέρες. Από την άλλη στο πάνω επίπεδο όπου δεν υπήρχε άμεση σχέση με το δρόμο, παρά μόνο οπτική επαφή, τα ανοίγματα είναι περισσότερα. Αυτό πιθανόν να συνέβαινε για λόγους προστασίας και διαφύλαξης της ιδιωτικότητας των κατοίκων από το δημόσιο.

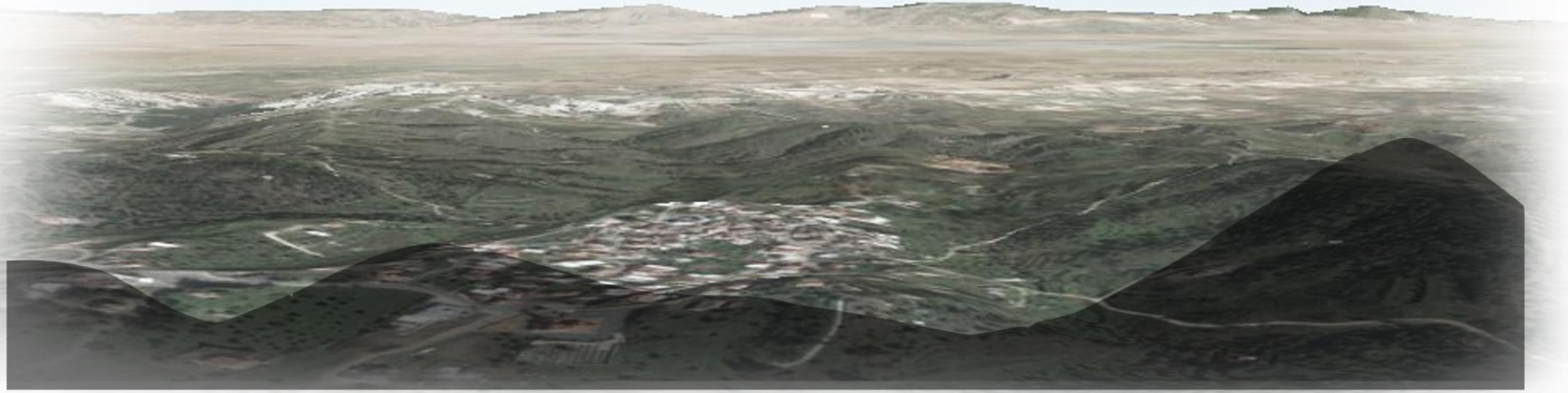
Η εναλλαγή των επιπέδων της οροφής είναι έντονη στους Καπέδες. Τα σπασίματα αυτά που οφείλονται κυρίως στη μορφολογία του εδάφους δεν αφήνουν να αντιληφθούν τα πραγματικά όρια μεταξύ των οικιών δημιουργώντας έτσι κάποια νοητά όρια που δεν συμπίπτουν ακριβώς.

■ ανοίγματα στο πρώτο επίπεδο ■ ανοίγματα στο δεύτερο επίπεδο

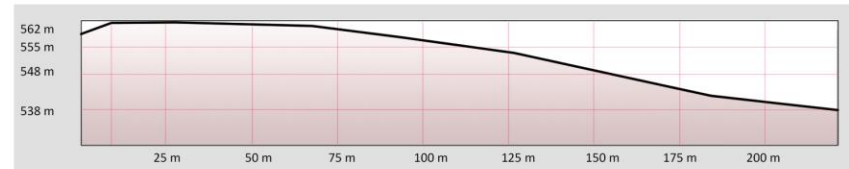
Πολεοδομική Ανάλυση

Ανάπτυξη οικισμού με βάση τη μορφολογία του εδάφους

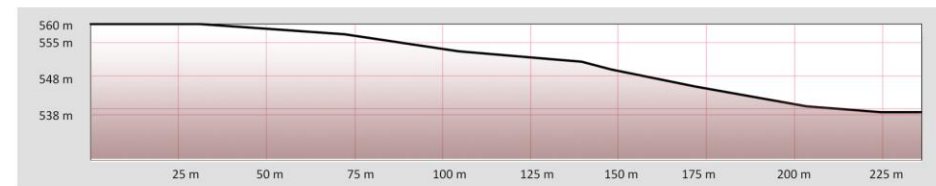

Το χωριό Καπέδες αναπτύσσεται σε μια σχετικά λοφώδη περιοχή κοντά από την πόλη της Λευκωσίας. Η χωροθέτηση του οικισμού έγινε με βάση τα χαρακτηριστικά της μορφολογίας του εδάφους. Συγκεκριμένα σε μια περιοχή που υπάρχουν έντονες υψομετρικές διαφορές, ο οικισμός επιλέγεται να τοποθετηθεί στο σημείο με τις λιγότερες εναλλαγές του εδάφους. Ο τρόπος με τον οποίο έχουν κτιστεί οι κατοικίες προσφέρουν μια θέαση προς το βουνό που βρίσκεται απέναντι από τον οικισμό. Οι περισσότερες κατοικίες φαίνεται να ακολουθούν την μορφολογία του εδάφους και να την προσαρμόζουν κάθε φορά στην εκάστοτε τυπολογία. Πιθανότητα λόγω των περιορισμένων μέσων που διαθέτουν οι κάτοικοι της περιοχής δεν ισοπέδωσαν το έδαφος για να τοποθετήσουν το κτίριο αλλά προσαρμόσαν το κτίριο πάνω στο έδαφος. Ακόμα και η πλατεία του χωριού, όπως φαίνεται στην τομή Β, φαίνεται να προσαρμόζεται στην μικρή κλίση του εδάφους

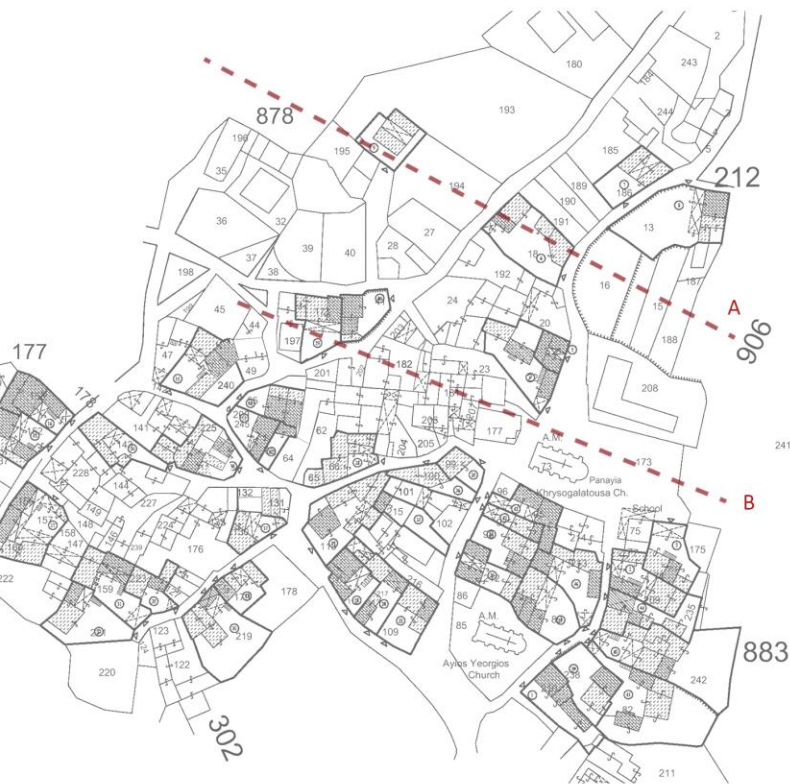
τομή Α

τομή Β

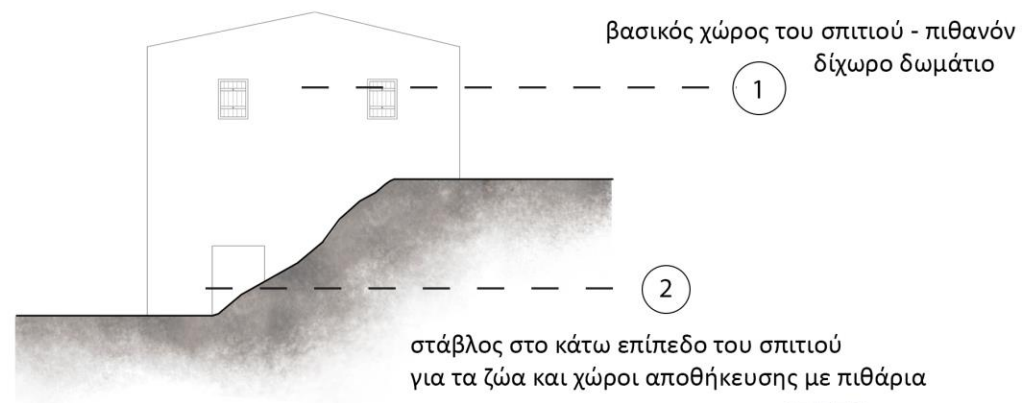
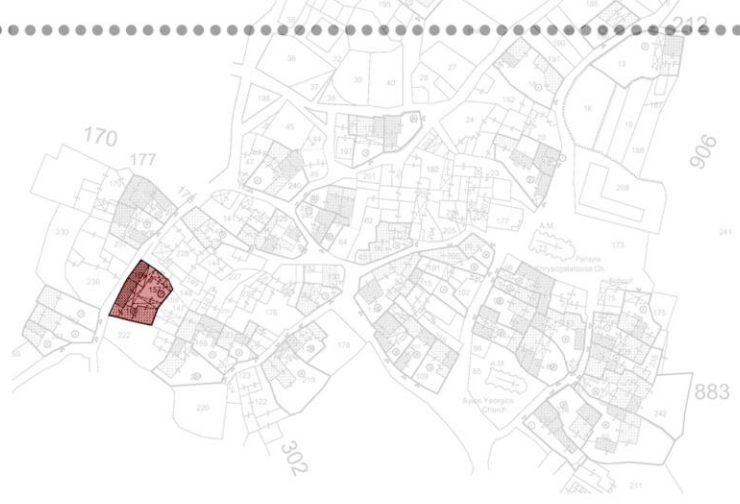
δημόσιος χώρος - πλατεία χωριού

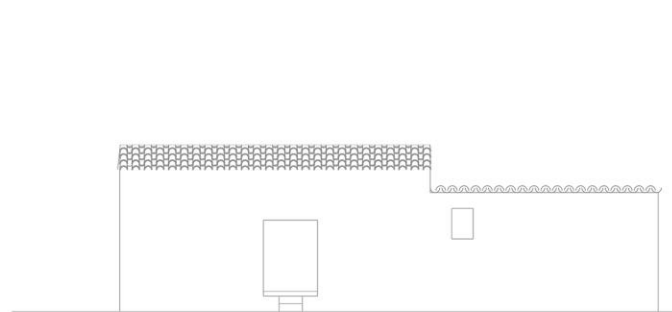
Πολεοδομική Ανάλυση

Ανάπτυξη κτιρίων με βάση τη μορφολογία του εδάφους

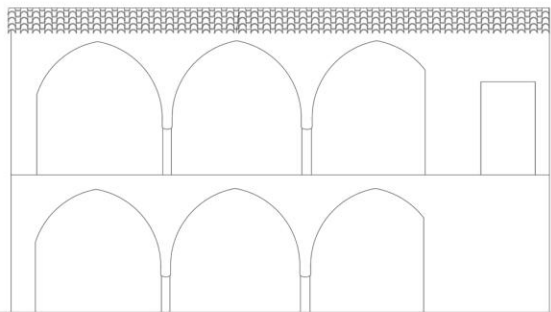

η μορφολογία εδάφους διαφοροποιούσε τις όψεις του κτιρίου προς το δρόμο αλλά και προς την αυλή λόγω των ανοιγμάτων

όψη προς το δρόμο

πίσω όψη

ανοίγματα όψεων

ρυθμός ανοιγμάτων

Όπως προαναφέρθηκε οι κατοικίες έρχονταν να προσαρμοστούν στη μορφολογία του εδάφους. Οι κάτοικοι λοιπόν είχαν πολλές φορές να αντιμετωπίσουν και οικοπέδα με πολύ μεγάλες υψομετρικές διαφορές έως και 3 μέτρων . Σε αυτές τις περιπτώσεις δημιουργείται μια ανομοιορφία ως προς τις όψεις του κτιρίου, από την μια και από την άλλη πλευρά του οικοπέδου. Ουσιαστικά εκείνο που συνέβαινε ήταν να αναπτύσσεται στο χαμηλότερο επίπεδο του τεμαχίου μια διώροφη κατοικία ενώ στο ψηλότερο μονώροφη. Το γεγονός αυτό προκαλεί μια σύγχυση όσο αφορά το τι φαίνεται το κτίριο να είναι από το δρόμο και τι αναπτύσσεται στο πίσω μέρος του κτιρίου. Δηλαδή η μορφολογία του εδάφους προκαλούσε τη σμίκρυνση της όψης προς το δρόμο ενώ μεγάλωνε την εσωτερική όψη

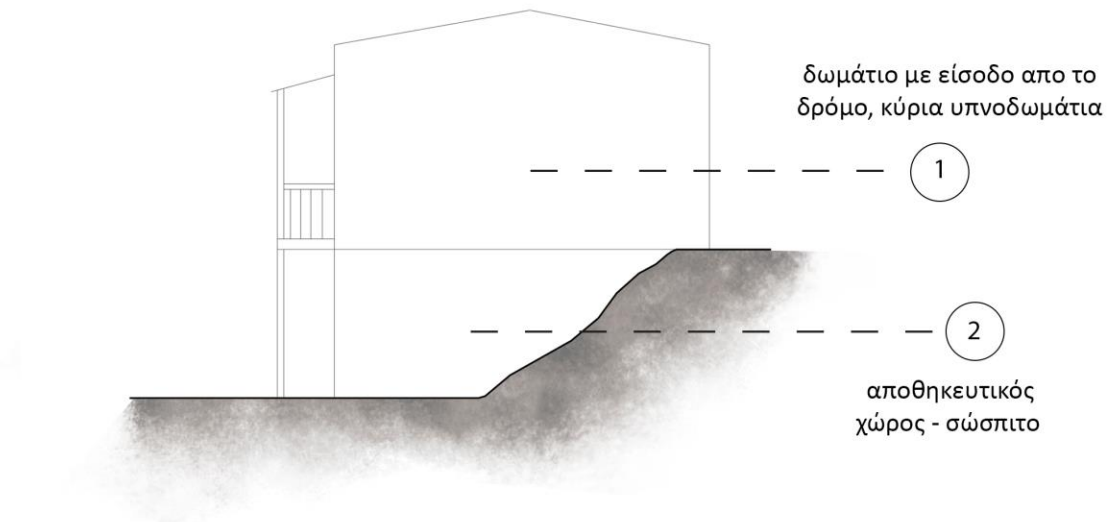
υπόμνημα

άνοιγμα στο ισόγειο	άνοιγμα ορόφου	άνοιγμα ισογείου και ορόφου

Πολεοδομική Ανάλυση

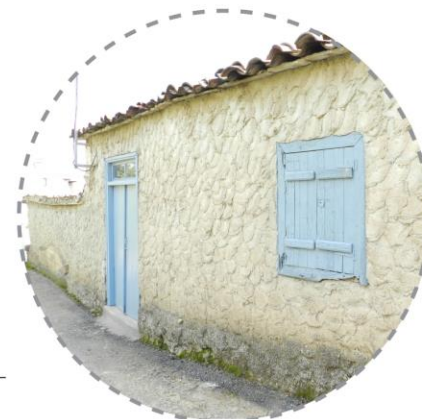
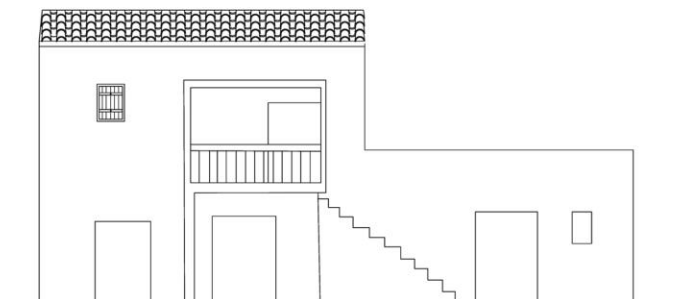
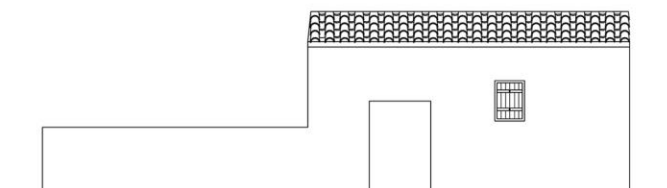
Ανάπτυξη κτιρίων με βάση τη μορφολογία του εδάφους

Οι όψεις διαφοροποιούνται ιδιαίτερα και ως προς τα ανοίγματα. Η όψη προς το δρόμο ήταν σχετικά “τυφλή”, με ελάχιστα ανοίγματα έχοντας σαν κύριο άνοιγμα την είσοδο στο κτίριο και λιγοστά δευτερεύοντα ανοίγματα. Σε αντίθεση με την πίσω όψη της κατοικίας που ανοιγόταν προς την αυλή και τα ανοίγματα της ήταν πολύ περισσότερα δημιουργώντας έτσι μια άμεση σχέση με το χώρο της αυλής στο πίσω μέρος. Με βάση αυτές τις τυπολογίες που αναπτύσσονταν λόγω της μορφολογίας του εδάφους διαχωρίζονταν και οι χώροι με βάση τις χρήσεις. Παρατηρείται ότι στο κάτω επίπεδο τοποθετούνται οι δευτερεύοντες χώροι της κατοικίας που χρησιμοποιούνταν συνήθως ως αποθηκευτικοί χώροι, π.χ. το σώσπιτο, στάβλοι για τα ζώα τους καθώς και χώροι που τοποθετούσαν τα πιθάρια. Στο πάνω επίπεδο αναπτύσσονται τα κύρια δωμάτια, πιθανόν τα δίχωρα, όπου η οικογένεια περνούσε τις περισσότερες ώρες τις ημέρας. Αυτό μπορεί να γινόταν λόγω του ότι το πάνω επίπεδο είχε άμεση σχέση με το δρόμο διευκολύνοντας έτσι την είσοδο ενώ το κάτω επίπεδο συνδεόταν περισσότερο τα την αυλή που χρησιμοποιείται κυρίως από τα ζώα.

όψη προς το δρόμο

πίσω όψη

ανοίγματα όψεων

ρυθμός ανοιγμάτων

υπόμνημα

άνοιγμα στο ισόγειο	άνοιγμα ορόφου	άνοιγμα ισόγειου και ορόφου
		κοινό σημείο ανοιγμάτων

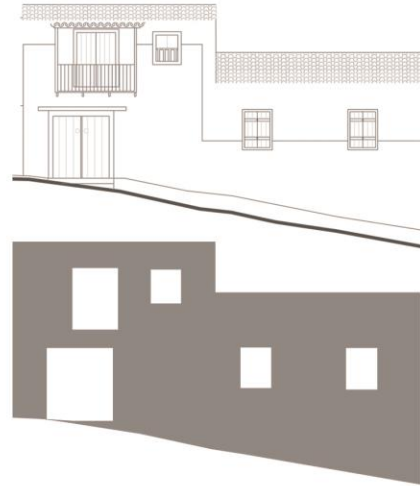

Πολεοδομική Ανάλυση

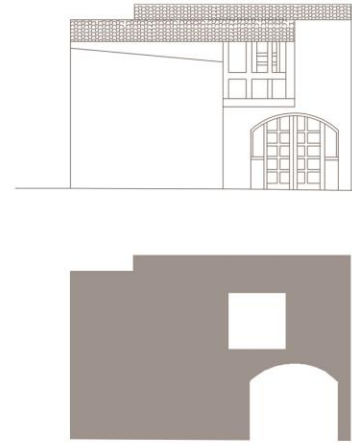
Ανάπτυξη κτιρίων με βάση τη μορφολογία του εδάφους

όψη προς το δρόμο

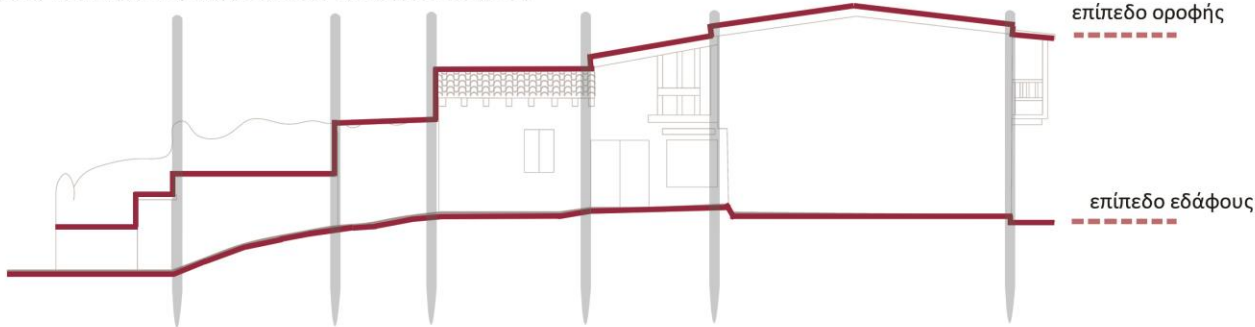
πίσω όψη

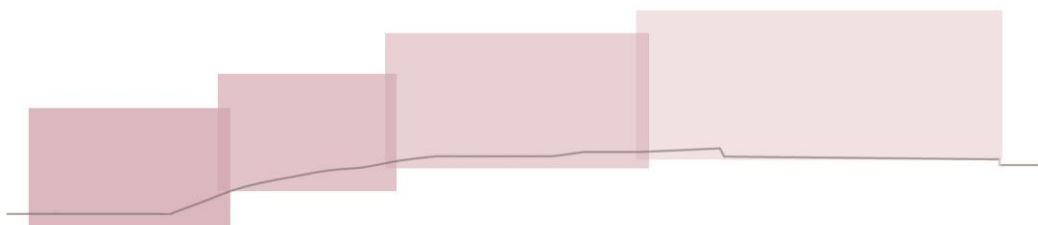
περίπτωση οικοπέδου με μικρές υψομετρικές διαφορές

άξονες ταύτισης μεταβολής επιπέδων οροφής και εδάφους

τα επίπεδα του σπιτιού ακολουθούν τη γραμμή του ανάγλυφου του εδάφους

Σε περιπτώσεις όπου το οικόπεδο δεν είχε μεγάλες υψομετρικές διαφορές η κατοικία ερχόταν να προσαρμοστεί με ένα άλλο τρόπο. Τα επίπεδα ακολουθούσαν το επίπεδο του εδάφους. Βάση και με τα διαγράμματα ο τρόπος με τον οποίο "έσπαζε" το επίπεδο της οροφής συμπίπτει κάπως με το ρυθμό με τον οποίο μεταβαλλόταν το υψόμετρο σύμφωνα και με τους κάθετους άξονες.

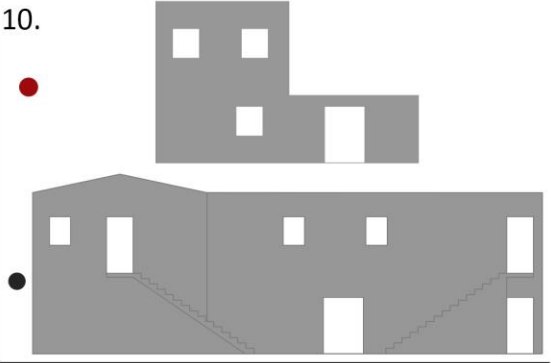
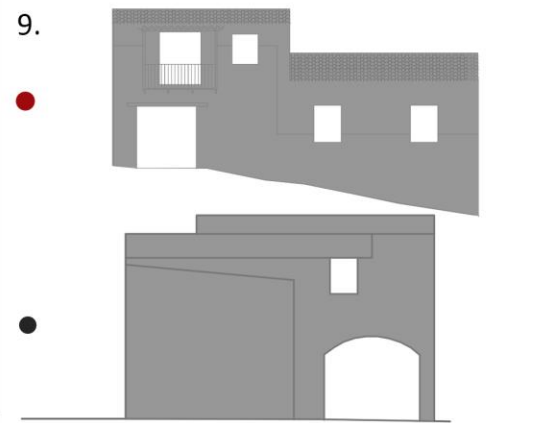
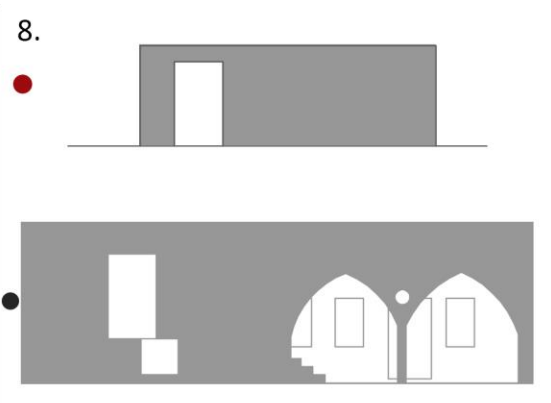
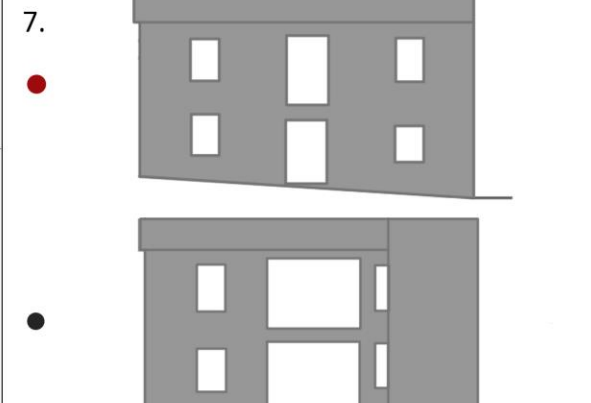
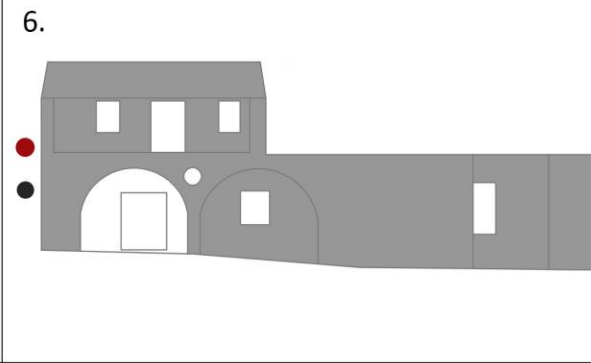
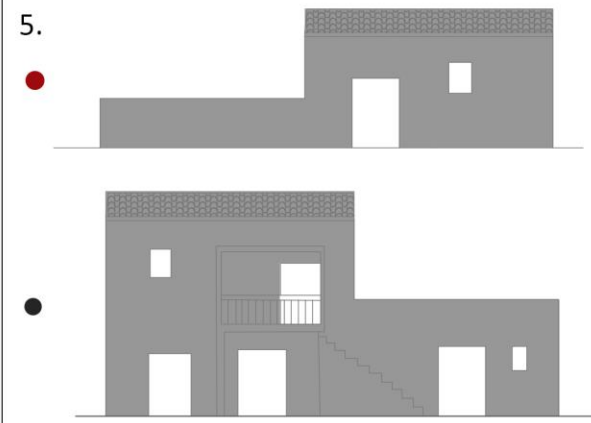
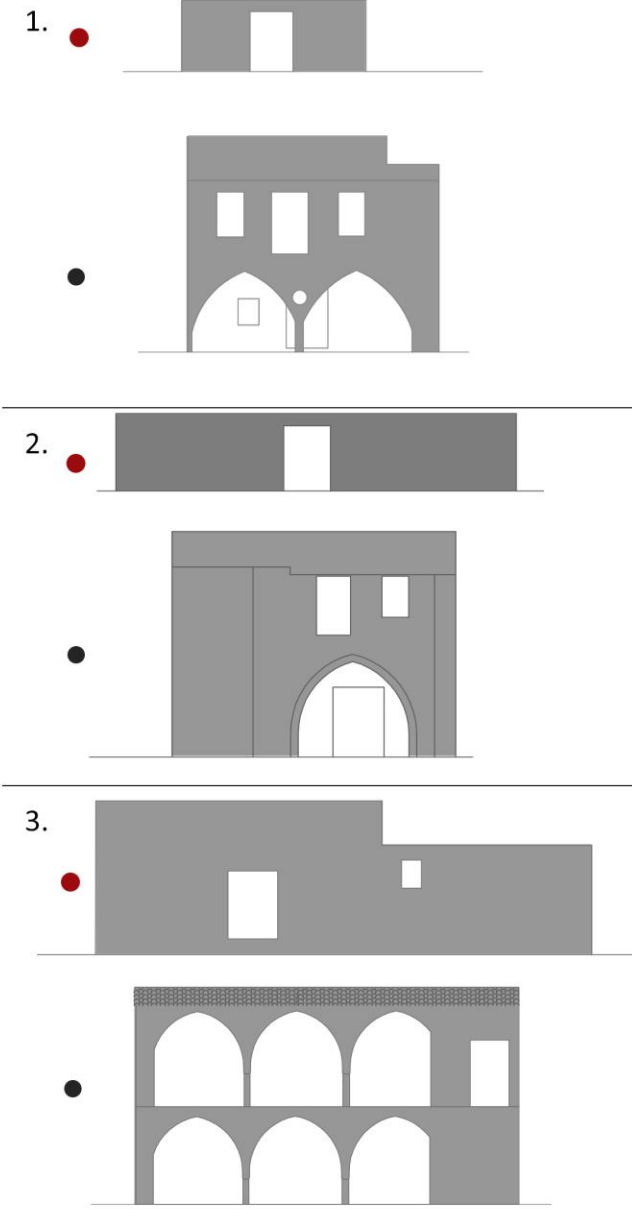
Σε αυτή την περίπτωση δεν υπάρχουν ιδιαίτερες διαφορές μεταξύ των όψεων τόσο του δρόμου όσο και της εσωτερικής αυλής. Διαφορές δεν υπάρχουν ούτε και στα ανοίγματα αφού η όψη σε αυτή την περίπτωση ανοίγεται προς το δρόμο.

Οι χώροι της κατοικίας εξελίσσονται γραμμικά και ξεκινούν από τα κύρια δωμάτια ενώ προχωρώντας καταλήγουμε στα δευτερεύοντα όπως είναι οι αποθηκευτικοί χώροι. Η μετακίνηση στους χώρους του κτιρίου επιτυγχάνεται συνήθως με λιγοστά σκαλιά μεταξύ των δύο επιπέδων που τους χωρίζουν.

Πολεοδομική Ανάλυση

Ανοίγματα προς το δρόμο και προς την αυλή

- ανοίγματα προς το δρόμο
- ανοίγματα προς την αυλή

Οι όψεις των κτιρίων υποδηλώνουν μια στροφή προς το εσωτερικό και έχουν πολύ απλή εμφάνιση. Τοποθετούνται ελάχιστα παράθυρα με ορθογώνιο σχήμα και σπάνια τοξωτό. Στο ισόγειο τοποθετείτε σιδεριά για την προστασία τους ή ξύλινα κάγκελα ως τη μέση για να εμποδίζουν τη θέα προς το εσωτερικό και για προστασία από τη μεγάλη ηλιοφάνεια.

Τα κτίρια που τοποθετούνται πάνω στο δρόμο έχουν συνήθως λίγα και μικρού μεγέθους ανοίγματα, αυτό πιθανόν να συνέβαινε διότι οι κάτοικοι δεν ήθελαν να νοιώθουν εκτεθημένοι ενώ παράλληλα εξασφαλιζόταν το αίσθημα της ασφάλειας και της ιδιωτικότητας τους. Ένα άλλο σημείο που παρατηρήθηκε είναι ότι τα ανοίγματα τοποθετούνται πιο ψηλά. Πολλές φορές, επίσης, η κατοικία υποχωρεί από το δρόμο και τοποθετείται πιο πίσω με σκοπό να τοποθετηθεί μπροστά η αυλή και περιμετρικά ο μαντρότοιχος όπου είχε μόνο ένα άνοιγμα, δηλαδή, μια θύρα. Στις πίσω όψεις των κτιρίων, συγκεκριμένα προς την αυλή υπάρχουν σαφώς περισσότερα και μεγαλύτερα ανοίγματα όπως μπαλκονόπορτες ενώ συνήθως υπάρχει και ο ηλιακός όπου βοηθούσε στη προστασία των κατοίκων από τη θερμότητα και το κρύο. Σε κάποιες περιπτώσεις η όψη προς το δρόμο είναι ίδια με την όψη προς την αυλή και αυτο συμβαίνει στο παράδειγμα 6 όπου η κατοικία εφάπτεται στο ανάγλυφο του εδάφους και έτσι η όψη που φαίνεται από το δρόμο είναι η όψη προς την αυλή.

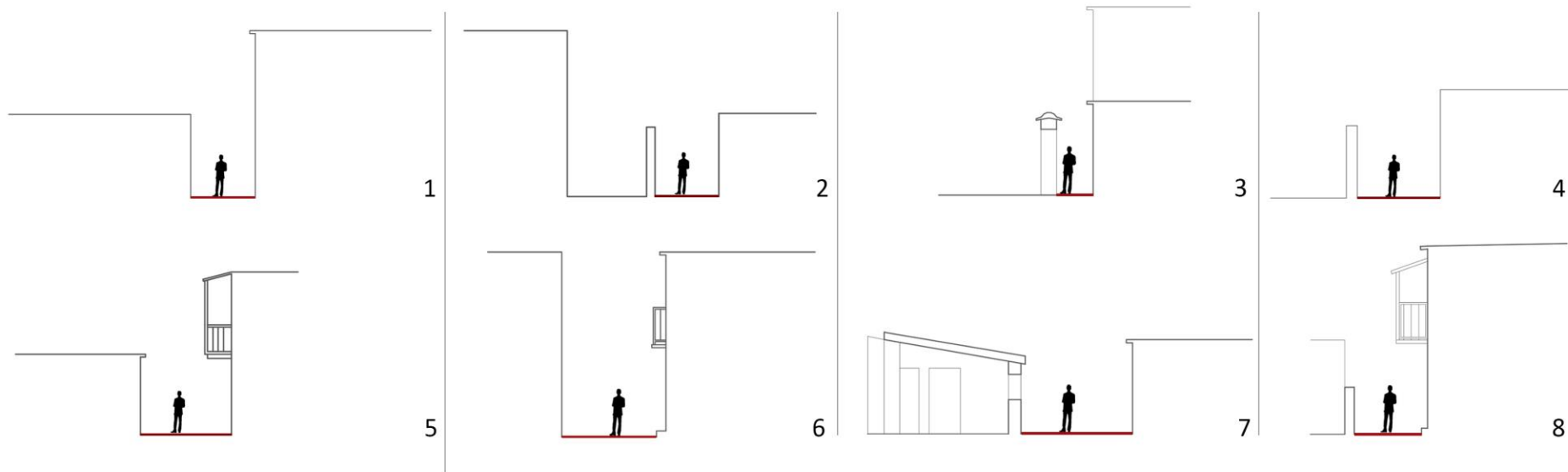

Πολεοδομική Ανάλυση

Αναλογική σχέση δρόμου-κατοικίας

Σε αυτό το σημείο έγιναν κάποιες τομές σε διάφορα σημεία των Καπέδων, κοντά και μακριά από τον πυρήνα με σκοπό να διερευνηθούν οι διαφορές στο πλάτος των δρόμων καθώς και στα ύψη των κτιρίων. Οι τομές 1 μέχρι 4 βρίσκονται μακριά από το πυρήνα του χωριού ενώ οι τομές 5 μέχρι 8 βρίσκονται κοντά. Αυτό που παρατηρείτε είναι ότι το πλάτος του δρόμου, διαφοροποιείται ανάλογα με το πόσο κοντά ή μακριά βρίσκεται από το πυρήνα. Ενώ παράλληλα κοντά στο πυρήνα οι κατοικίες είναι συνήθως διώροφες. Αυτό πιθανόν να συμβαίνει για να νοιώθουν οι κατόικοι περισσότερη ασφάλεια. Το πλάτος του δρόμου κοντά στο πυρήνα είναι μεγαλύτερο ενώ μακριά είναι μικρότερο. Επίσης κάποιες φορές οι κατοικίες έχουν πιο μαζεμένη/ μικρή όψη ενώ ανοίγονται προς το πίσω μέρος, πράγμα που δεν καταλαμβαίνετε βλέποντας την όψη των κτιρίων.

Πολεοδομικό σύστημα οικισμού

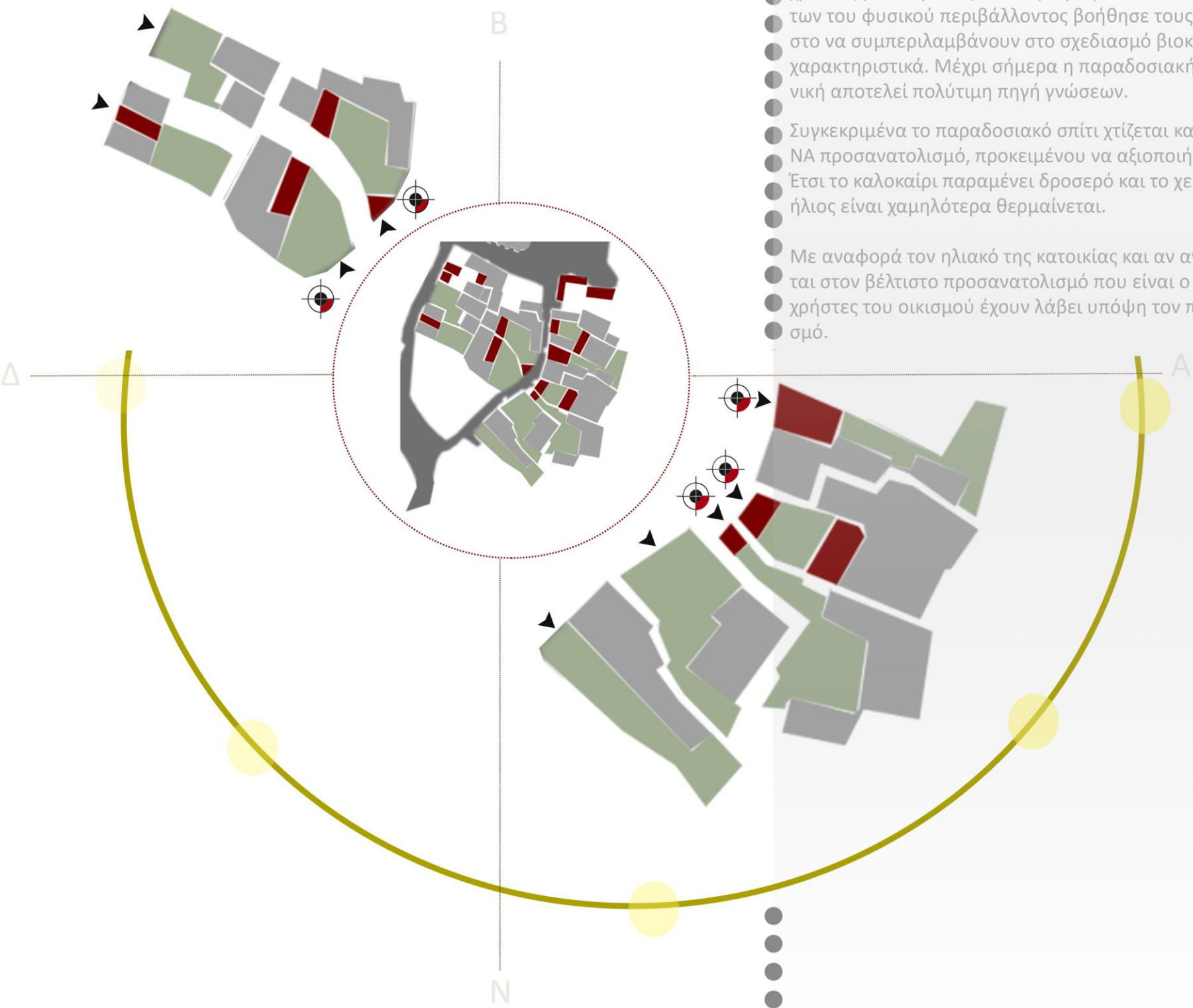
Προσανατολισμός σε σχέση με δομημένου και αδόμητο τμήμα του τεμαχίου

Ηλιακοί_ημιυπαίθριοι χώροι

Δομημένο_κατοικίες

Αδόμητοι χώροι_υπαίθριοι χώροι

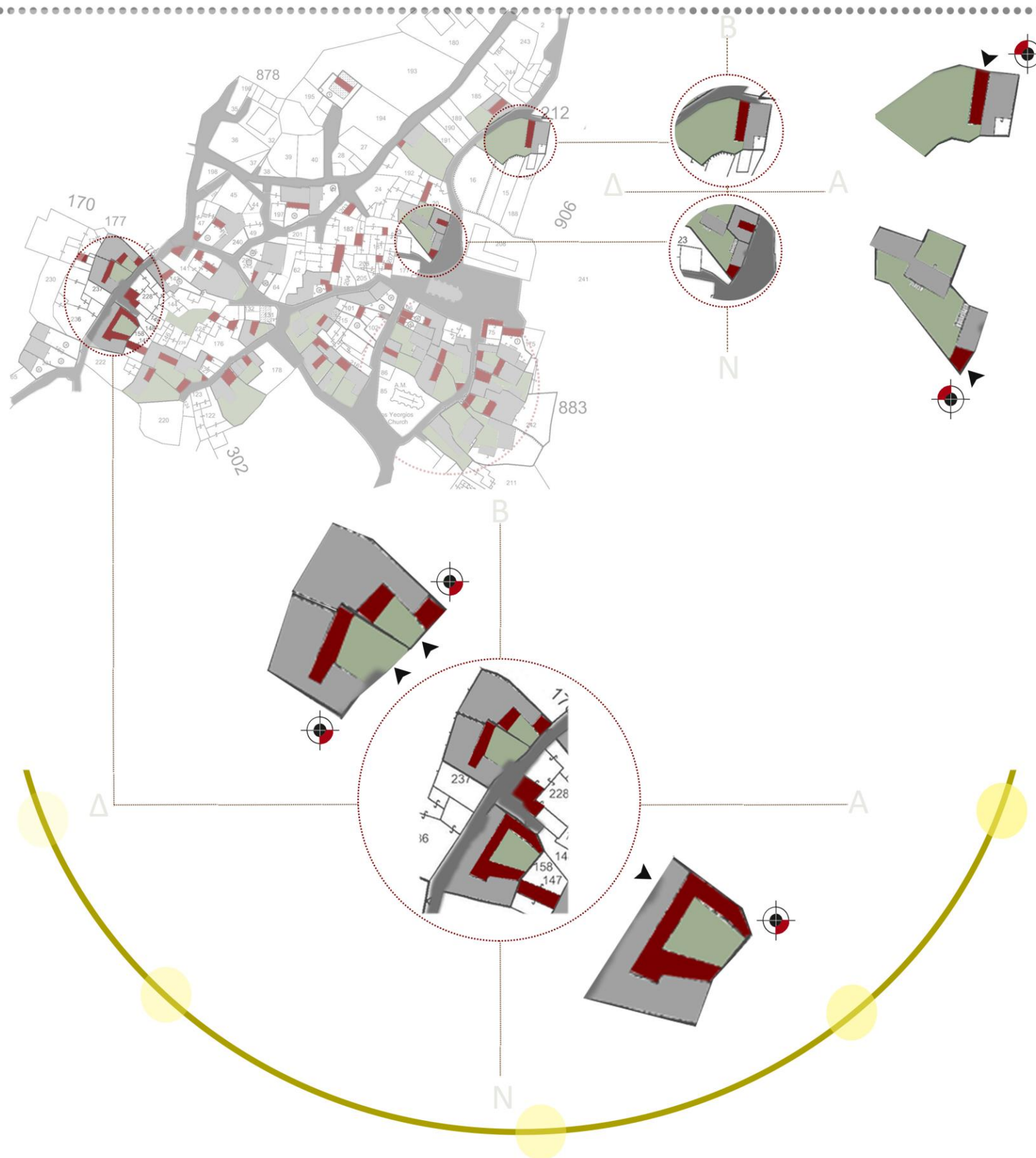

- Η ανάγκη των κατοίκων και η μόνη πηγή αξιοποίησης των κατοίκων που είναι το φυσικό περιβάλλον , οδήγησε σε ένα είδος σχεδιασμού, τον παραδοσιακό.
- Η έλλειψη των σημερινών μέσων τεχνολογίας, και ταυτόχρονα η βαθιά γνώση των περιορισμών και των δυνατοτήτων του φυσικού περιβάλλοντος βοήθησε τους κατοίκους στο να συμπεριλαμβάνουν στο σχεδιασμό βιοκλιματικά χαρακτηριστικά. Μέχρι σήμερα η παραδοσιακή αρχιτεκτονική αποτελεί πολύτιμη πηγή γνώσεων.
- Συγκεκριμένα το παραδοσιακό σπίτι χτίζεται κατά κανόνα με ΝΑ προσανατολισμό, προκειμένου να αξιοποιήσει τον ήλιο. Έτσι το καλοκαίρι παραμένει δροσερό και το χειμώνα, που ο ήλιος είναι χαμηλότερα θερμαίνεται.
- Με αναφορά τον ηλιακό της κατοικίας και αν ανταποκρίνεται στον βέλτιστο προσανατολισμό που είναι ο ΝΑ, τότε οι χρήστες του οικισμού έχουν λάβει υπόψη τον προσανατολισμό.

Πολεοδομικό σύστημα οικισμού

Προσανατολισμός σε σχέση με δομημένο και αδόμητο τμήμα του τεμαχίου

Μέσα από την ανάλυση των οικισμών του χωριού διαφάνεται άμεσα η πρόθεση των κατοίκων να προσανατολίσουν τις κατοικίες τους. Απώτερος σκοπός της πρόθεσης αυτής είναι η βέλτιστη εκμετάλλευση του ήλιου για θέρμανση το χειμώνα και ο δροσισμός το καλοκαίρι.

Επιπλέον οι διάφορες κατασκευές όπως ο ηλιακός όπου και γίνεται μια ποιό εκτεταμένη ανάλυση ως προς όλο το πολεοδομικό πεδίο του χωριού, εξασφαλίζει ευνοϊκές συνθήκες μικροκλίματος για τους κατοίκους.

Η θέληση των κατοίκων να προσανατολίσουν τις κατοικίες επιτυγχάνεται σε ένα αρκετά μεγάλο βαθμό.

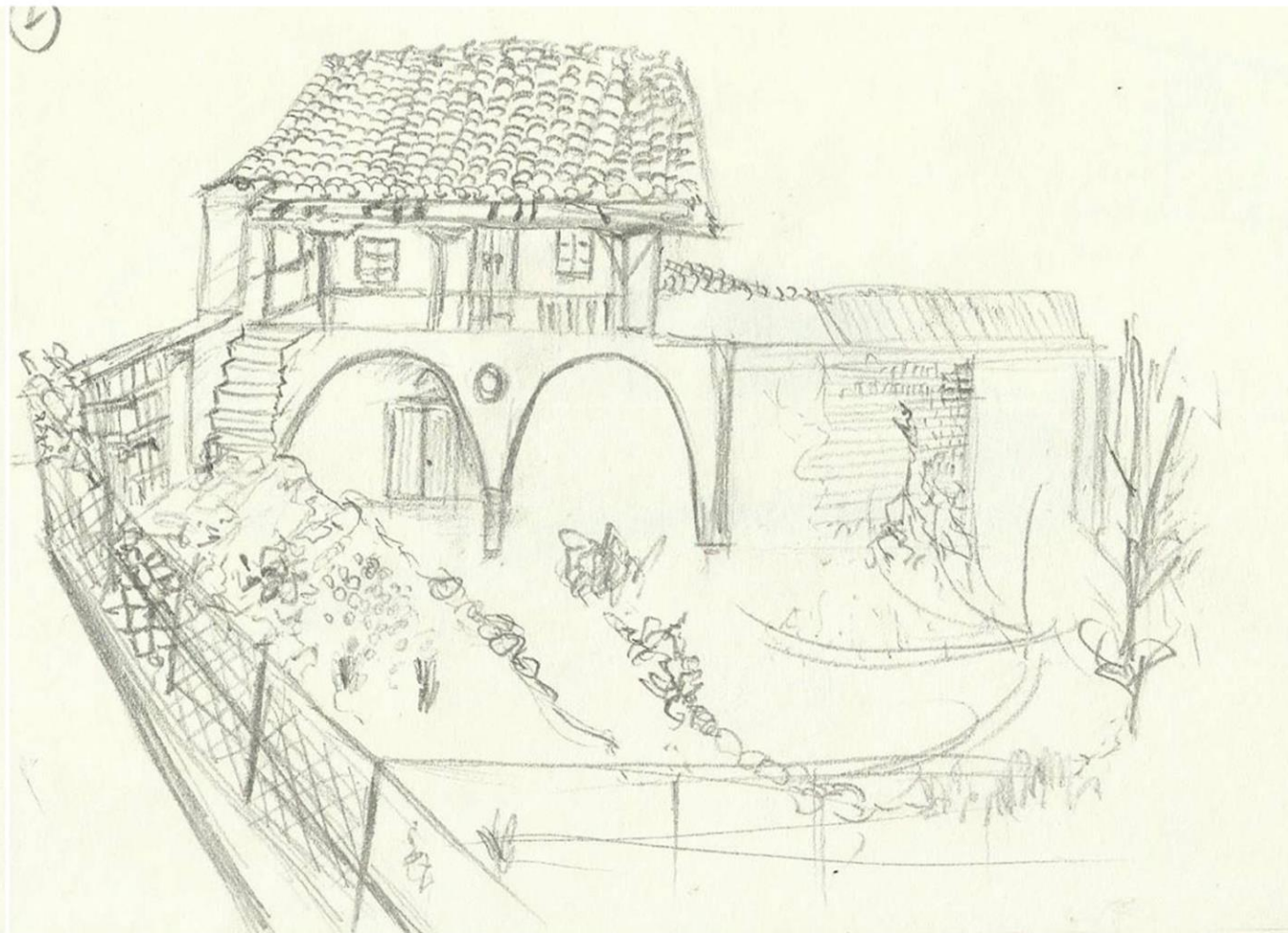
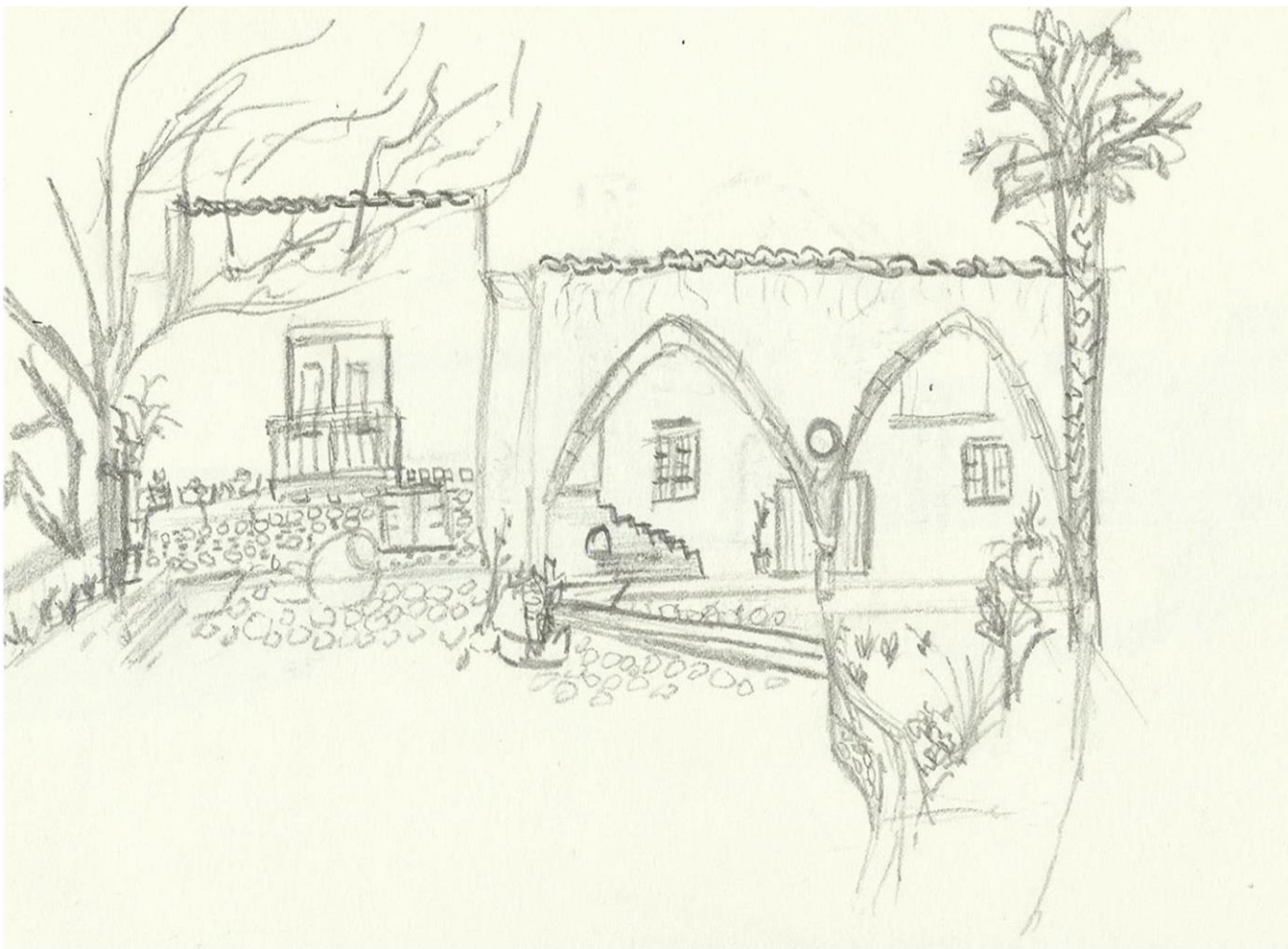
Δύο εξαιρέσεις οικισμών που ο προσανατολισμός τους δεν θεωρείται ο ιδανικός (ΒΔ) καταγράφονται.

Πιθανό οι χρήστες που δεν έλαβαν υπόψη τον βέλτιστο προσανατολισμό να έλαβαν το ποιο πιθανό άλλους παράγοντες υπόψη για την αναπτυξη της κατοικίας τους.

Τυπολογική Ανάλυση

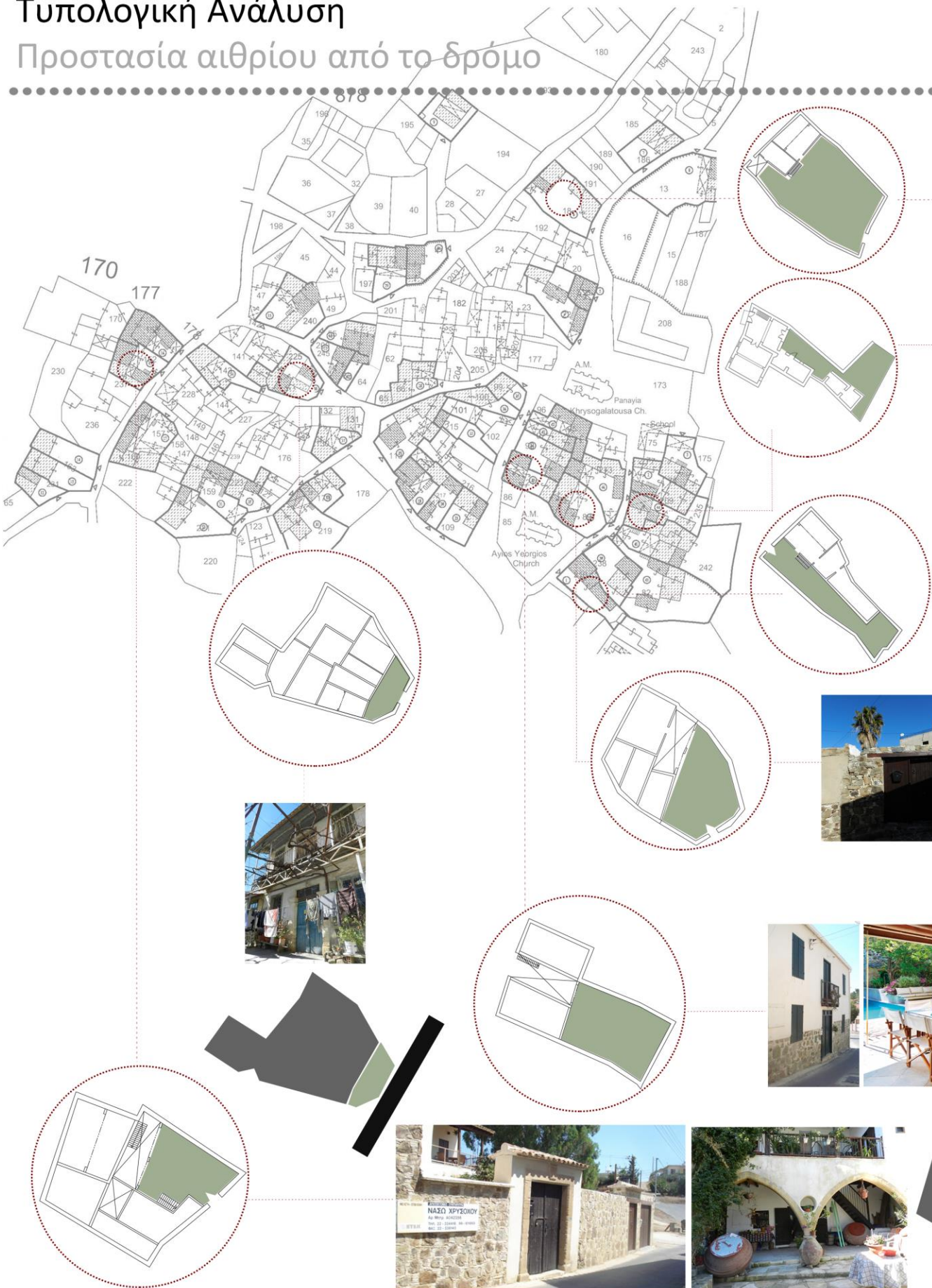

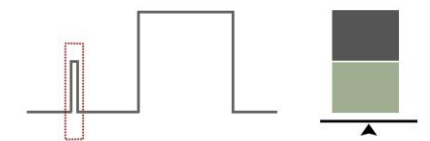

Τυπολογική Ανάλυση

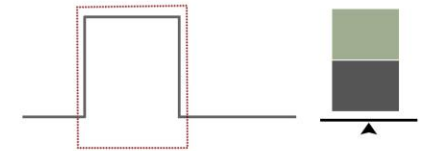
Προστασία αιθρίου από το δρόμο

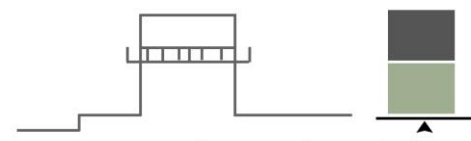
τάση εσωστρέφιας απο τους κατοίκους

χρήση μαντρότοιχου για προστασία από οπτικές επαφές εντός της κατοικίας

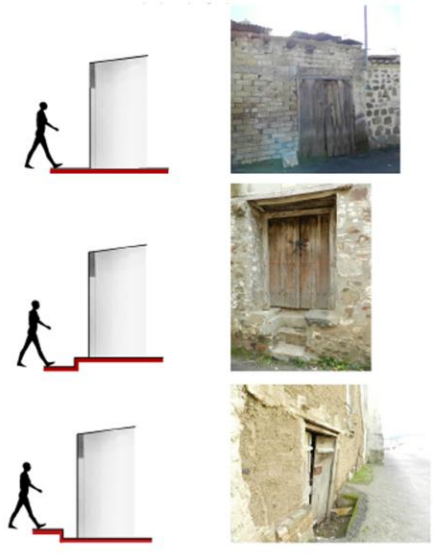

ανάπτυξη της κατοικίας πάνω στα όρια του δρόμου

αποστασιοποίηση από τον δρόμο χωρίς την χρήση μαντρότοιχου

Εισόδοι από το δρόμο στην οικία

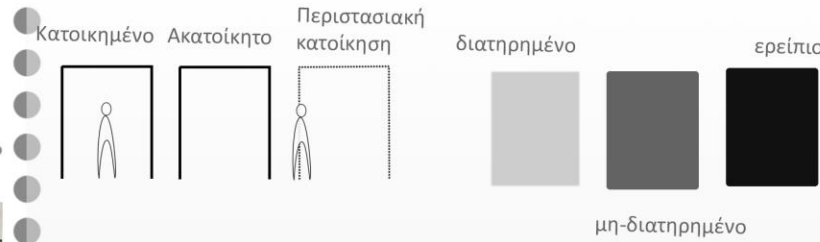

Η είσοδος από το δημόσιο προς το ιδιωτικό επιτυγχάνεται μέσω της επιπέδωσης, υπερέψωσης και σκαψίματος σε σχέση με το δρόμο.

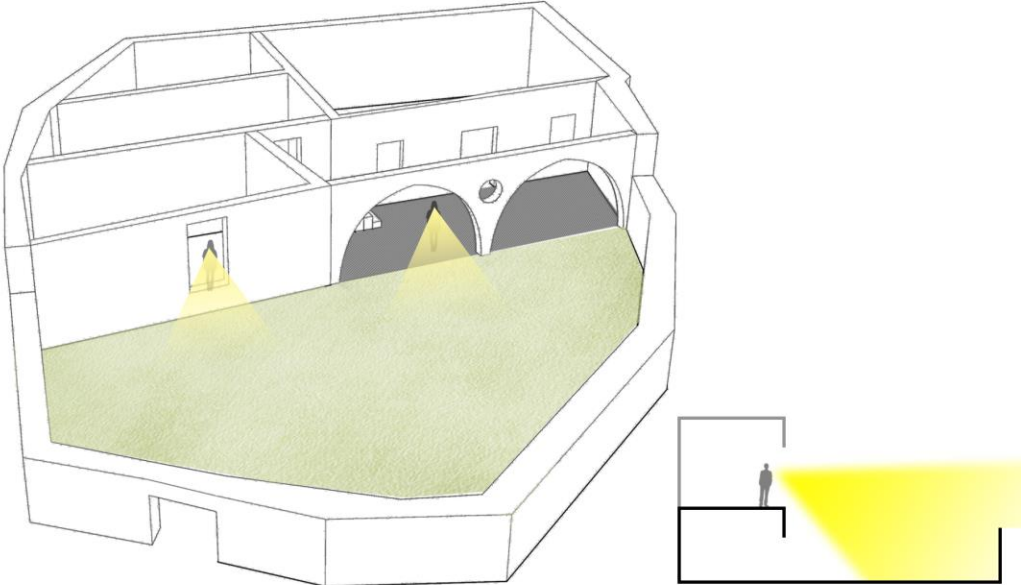
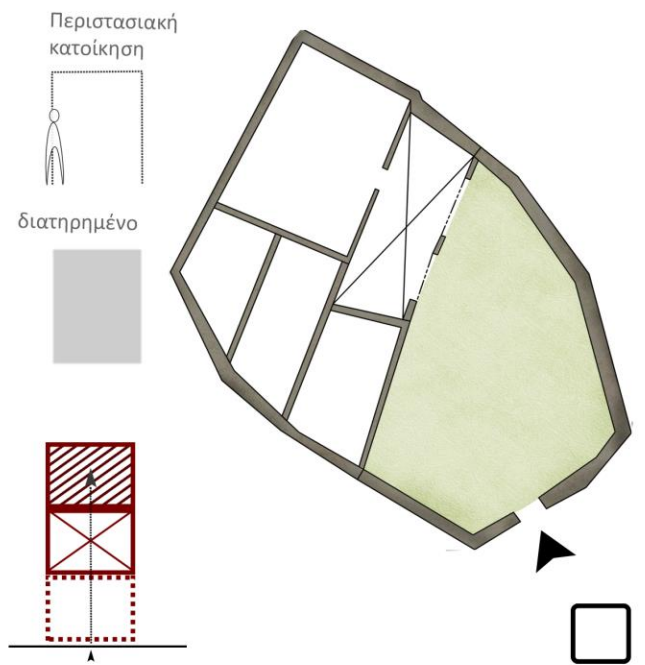

Τυπολογική Ανάλυση

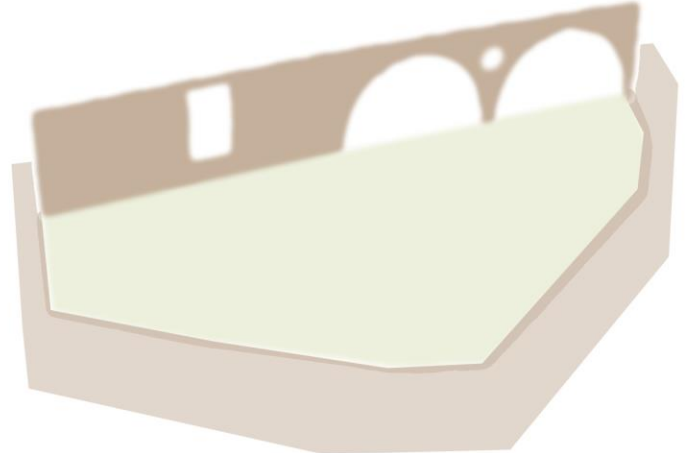
Παράδειγμα 1

Το παράδειγμα αυτό εντάσσεται στα διατηρητέα κτίσματα καθώς θεωρείται περιστασιακής κατοίκησης αφού οι ιδιοκτήτες του κτιρίου αυτού δεν βιώνουν το κτίριο σε καθημερινή βάση αλλά μερικές φορές τον χρόνο. Χαρακτηρίζεται από πλούσιο εσωτερικό χώρο. Στον ηλιακό υπάρχουν οξυκόρυφες καμάρες με την χαρακτηριστική σπή στο ενδιάμεσο τους. Επίσης αυτό που χαρακτηρίζει την κατοικία είναι ο υπόγειος χώρος ο οποίος δεν παρατηρείται αλλού μέσα στο χωριό. Λόγο του ότι υπάρχει το υπόγειο, το μπαλκόνι που αναπτύσσεται στη μία εκ των δύο όψεων του όπως φαίνεται και στην φωτογραφία, βρίσκεται περίπου 1,5 μέτρα πάνω από το επίπεδο της αυλής. Τα στοιχεία αυτά εξασφαλίζουν οπτική διαφάνεια μεταξύ των χώρων που βρίσκονται μπροστά από την αυλή με την αυλή.

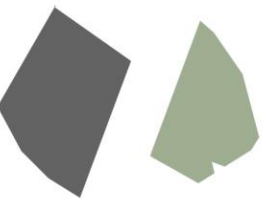

Οπτικές επαφές από τα επιμέρους δωμάτια τις κατοικίας προς την αυλή

Περιορισμός αυλής με την χρήση μαντρότοιχου αλλά και με την ανάπτυξη της κατοικίας που εφάπτεται κατά μήκος της αυλής

Τρόπος εισόδου από τον δρόμο προς την κατοικία

Αναλογία έκτασης της αυλής σε σχέση με την κατοικία

Η παραδοσιακή αγροτική αρχιτεκτονική αποτελεί ταυτότητα για το νησί. Η διαμόρφωση των οικισμών εξυπηρετούσε εκτός από τη διαμονή, τις καθημερινές ασχολίες των κατοίκων. Οι κλειστοί, ημιυπαίθριοι αλλά και οι υπαίθριοι χώροι δημιουργήθηκαν κάτω από συγκεκριμένες ανάγκες. Τα τοπικά διαθέσιμα υλικά και οι κλιματολογικές συνθήκες βοήθησαν τις παραδοσιακές αγροτικές μορφές να αναπτυχθούν. Η όλη δομή και μορφολογία των κτιρίων είναι βαθιά επηρεασμένες από τους προαναφερόμενους παράγοντες. Οι παράγοντες ανάπτυξης τους φυσικά, περιορίζονται στην διαθεσιμότητα των πόρων σε μια περιοχή και κατά συνέπεια στα υλικά που θα χρησιμοποιηθούν. Σημαντικό παράγοντα αποτελεί η τοποθεσία της περιοχής αφού αν κάποιος περιπλανηθεί στα χωριά της Κύπρου μπορεί να διακρίνει τα διαφορετικά αυτά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα χωριά που εμπίπτουν στη κατηγορία των ορεινών, ημιορεινών περιοχών αλλά και στην κατηγορία των χωριών που βρίσκονται στην πεδιάδα. Το χωριό που μελετήθηκε εμπίπτει στην δεύτερη ζώνη, αυτή των ημιορεινών χωριών.

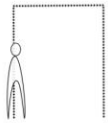

Τυπολογική Ανάλυση

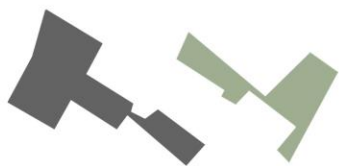
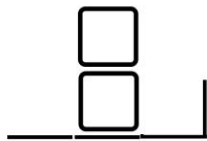
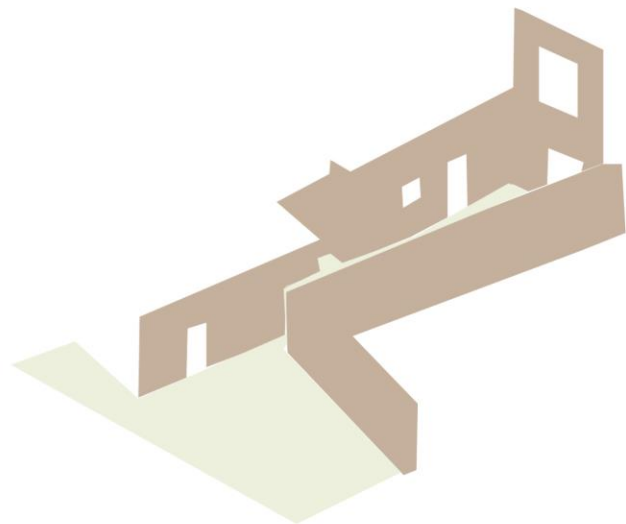
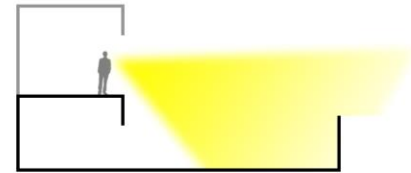
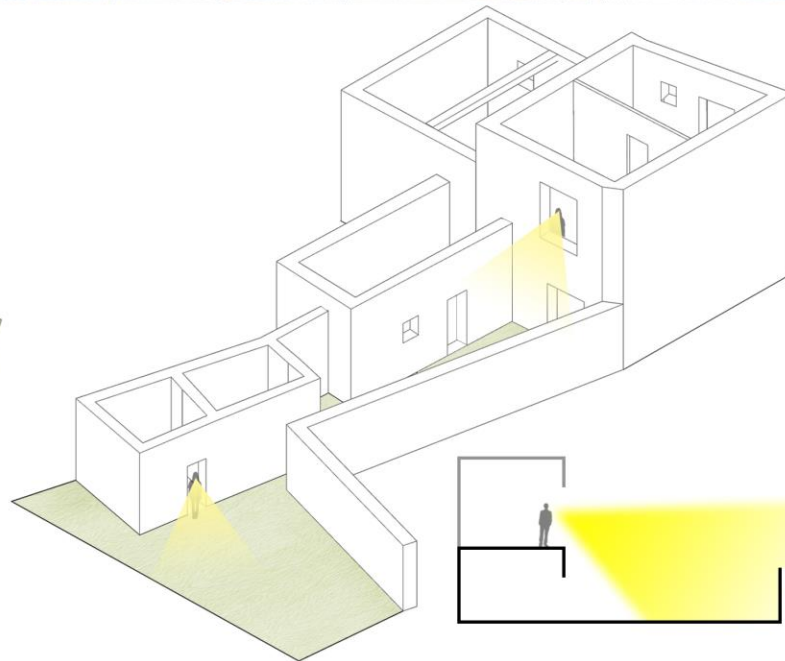
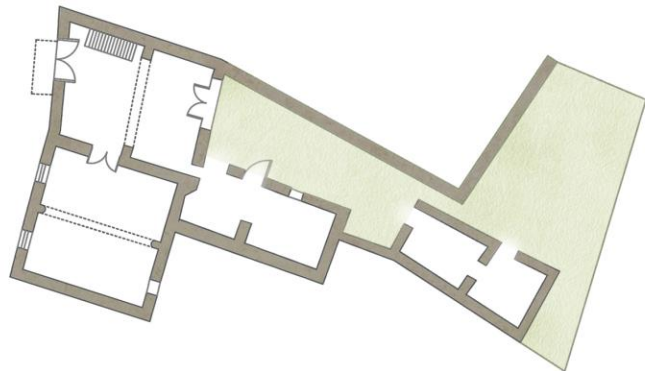
Παράδειγμα 2

Περιστασιακή
κατοίκηση

διατηρημένο

Η εμπειρία λοιπόν αλλά και η γνώση των οικοδόμων των αντίστοιχων περιοχών (ορεινή, ημιορεινή, πεδιάδα) συμβάλλει εξίσου.

Ένα παραδοσιακό σπίτι διαχωρίζεται σε τέσσερα βασικά δωμάτια, το μακρυνάρι, το δίχωρο, τον ηλιακό και το σώσπιτο. Η επανάληψη και η προσθήκη περισσότερων δωματίων προστίθοντε ανάλογα με τις ανάγκες που έχει η οικογένεια αλλά και από το τεμάχιο που έχει στην διάθεση της. Η εσωτερική αυλή συμπληρώνει την κατοικία. Είναι κοινά αποδεκτό ότι αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της οικίας, τόσο η αυλή όσο και ο ηλιακός για τη δημιουργία μικροκλίματος και για τον έλεγχο της θερμότητας στο εσωτερικό και το εξωτερικό τμήμα της οικίας. Ειδικά για τη χώρα μας είναι πολύ σημαντικά αφού το καλοκαίρι ο ήλιος είναι ανεπιθύμητος και το χειμώνα επιθυμητός. Συνήθως τα κτίρια είναι προσανατολισμένα στο νότιο προσανατολισμό.

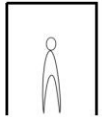

Τυπολογική Ανάλυση

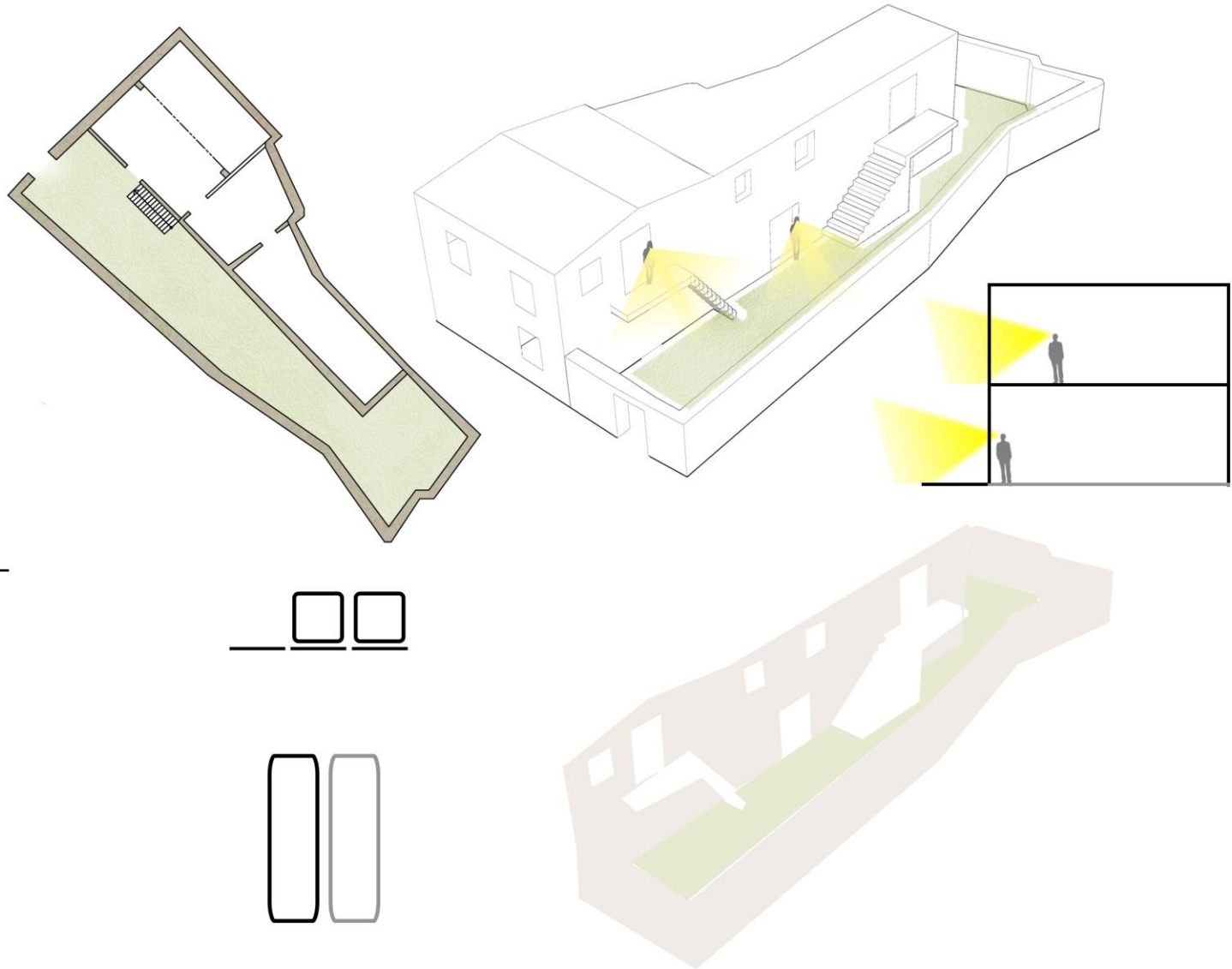
Παράδειγμα 3

Κατοικημένο

μη-διατηρημένο

Όπως και σε άλλες κατοικίες έτσι και σε αυτό το παράδειγμα παρατηρήθηκε ότι ο υπαίθριος χώρος καλύπτει τις ανάγκες των χρηστών. Στο επίπεδο της εργασίας, των εργασιών του σπιτιού αλλά και για την κοινωνικοποίηση τους. Σημαντικό είναι να αναφερθεί ότι χρησίμευε και σαν χώρος μετάβασης από δωμάτιο σε δωμάτιο αφού αρκετές κατοικίες του χωριού δεν επικοινωνούσαν εσωτερικά. Ίσως αυτό να γινόταν λόγω του ότι δημιουργούνταν σταδιακές προσθήκες δωματίων κατά το πέρασμα των χρόνων. Έτσι η αυλή βοηθούσε στη μετάβαση από τον ένα χώρο στο άλλο.

Τα δωμάτια βρίσκονται τοποθετημένα περιμετρικά από την ανοικτή αυλή, για να μπορούν να δροσίζονται, ενώ συγχρόνως περιορίζουν και προστατεύουν τους κατοίκους αφού εξασφαλίζουν την ιδιοτικότητα που χρειάζονται.

Ο χώρος περιορίζεται αφού συχνά οι κάτοικοι των ημιορεινών περιοχών όπως συμβαίνει και στους Καπέδες, αντιμετωπίζουν αυτό τον περιορισμό με την διώροφη μορφή. Έναντι των ορεινών περιοχών όπου το ισόγειο περιορίζεται μόνο σε βοηθητικές χρήσεις, στις ημιορεινές περιοχές συναντάμε χώρους διήμευσης και στα δύο επίπεδα.

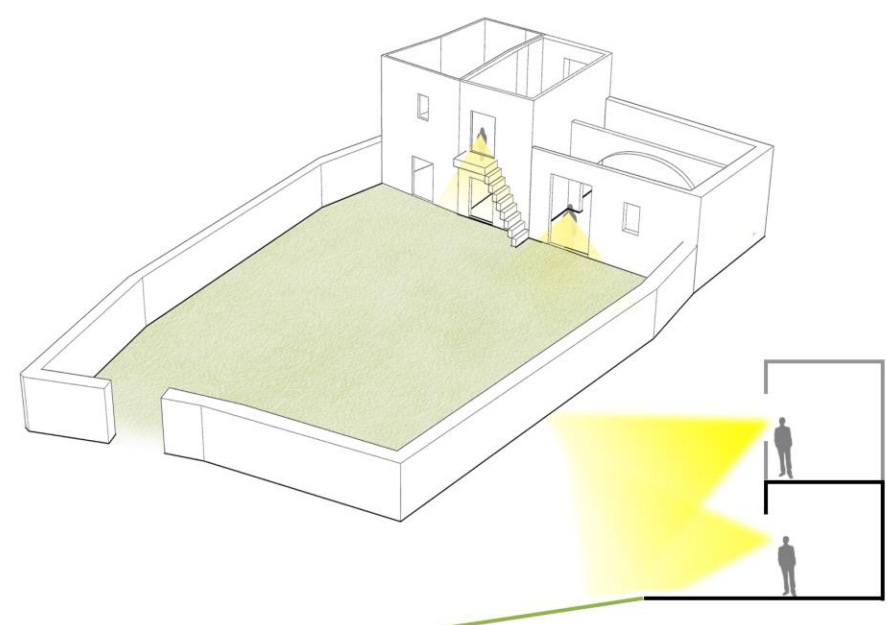
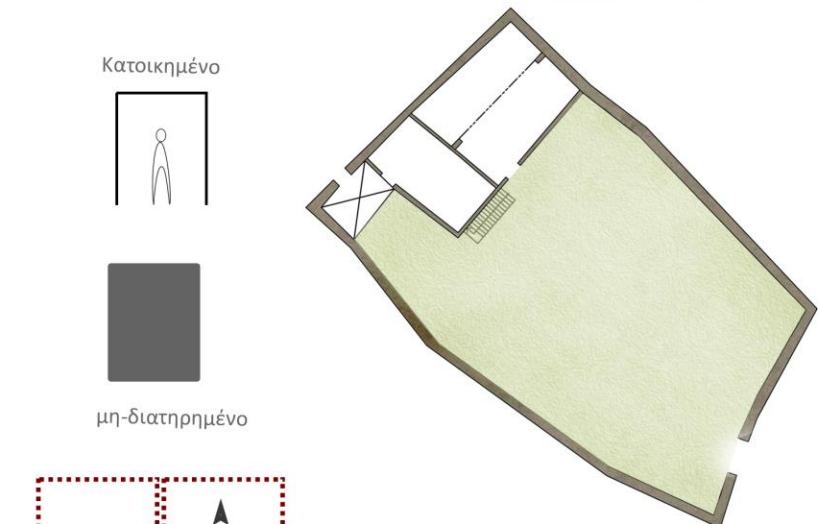

Τυπολογική Ανάλυση

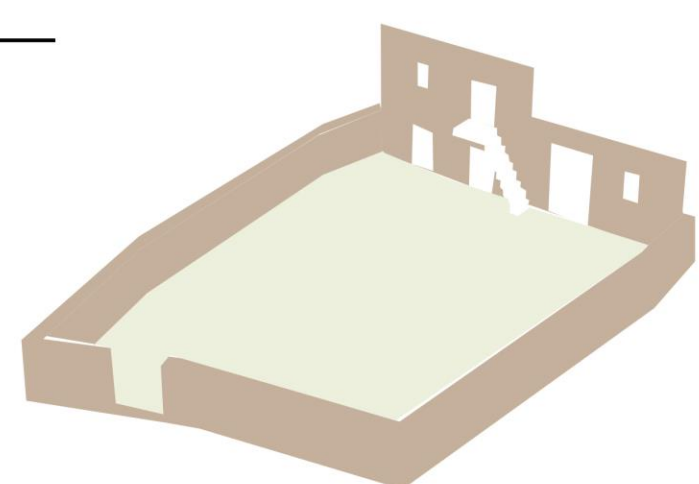
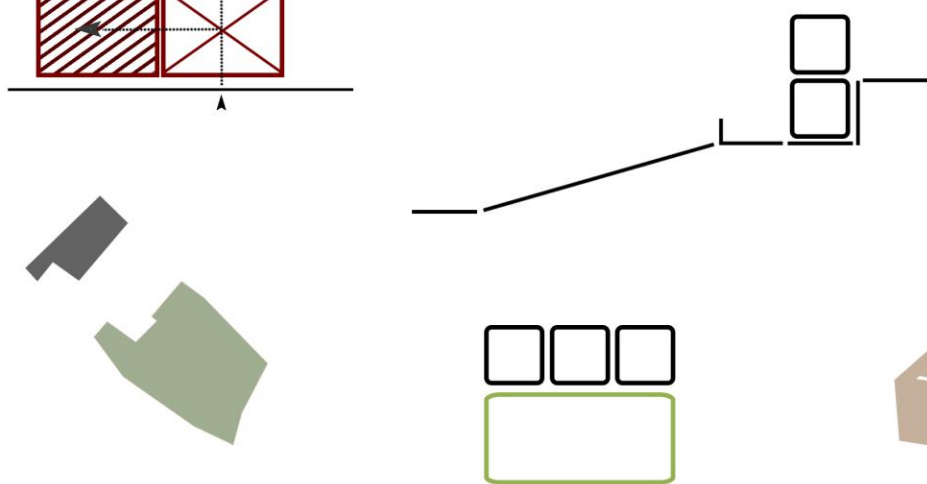
Παράδειγμα 4⁸⁷⁸

Στο παρόν κτίριο γίνεται αισθητή η διαφορά του χώρου που καταλαμβάνει ο υπαίθριος χώρος σε σχέση με το κτισμένο κομμάτι της κατοικίας.
Μέσω της σχέσης αυτής διεξάγονται κάποια συμπεράσματα που δηλώνουν την κοινωνική ζωή του οικισμού παλαιότερα. Οι κάτοικοι είχαν την ανάγκη για ένα μεγάλο ανοικτό χώρο όπου θα τον αξιοποιούσαν για να εξασφαλίσουν τις ανάγκες της οικογένειας. Οι περισσότερες οικογένειες τοποθετούσαν τα εργαλεία όργωσης τους στο κομμάτι του υπαίθριου χώρου.

Οι οικοδομές στους Καπέδες εφάπτονται στο δρόμο σε μια συνεχή δόμηση. Στη πρόσοψη της κατοικίας αναπτύσσεται ο ηλιακός που αποτελεί το δωμάτιο μετάβασης από τον δρόμο προς την είσοδο της οικίας. Επίσης μπορεί η αυλή να υποδέχεται τον χρήστη από τον δρόμο και μετά να μεταβεί πρώτα από τον ηλιακό και στη συνέχεια εκτός της οικίας. Στον πυρήνα του οικισμού όπου διατηρούνται οι παραδοσιακές κατοικίες, η έκταση της αυλής σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις είναι μεγαλύτερη από αυτή του κτιστού χώρου και αυτό γιατί οι κάτοικοι περνούσαν το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας εκτός σπιτιού αφού ασχολούνταν με την γεωργία (σιτηρά, αμπελοκαλλιέργειες, παραγωγή λαδιού) με μια στροφή στο πέρασμα των χρόνων στα τεχνικά επαγγέλματα. Αναμφισβήτητα όλοι οι υπαίθριοι χώροι έχουν μια επιπλέον αμεσότητα με το νοικοκυριό καθώς και με την κοινωνική συναναστροφή.

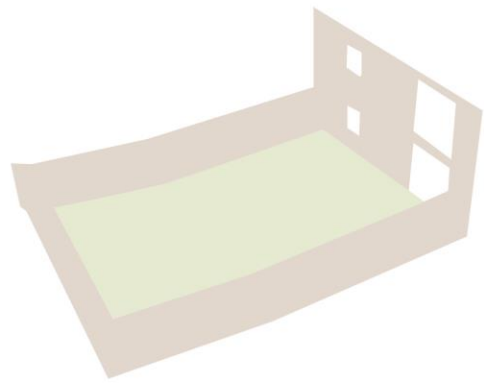
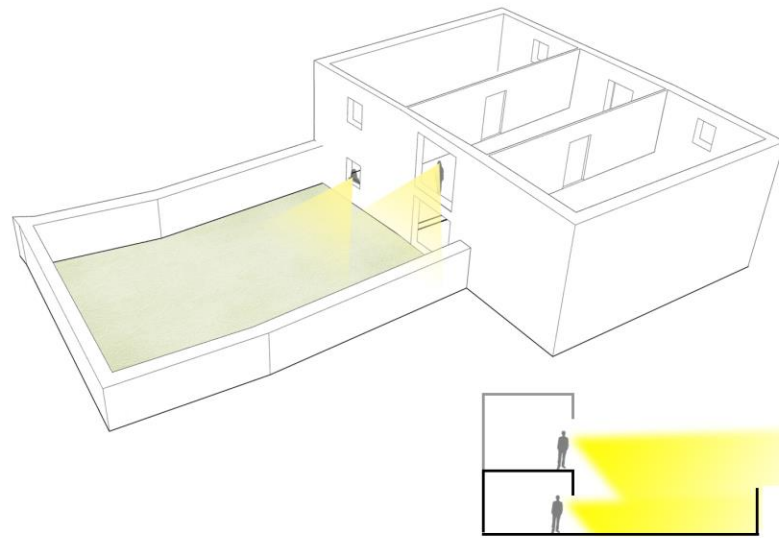
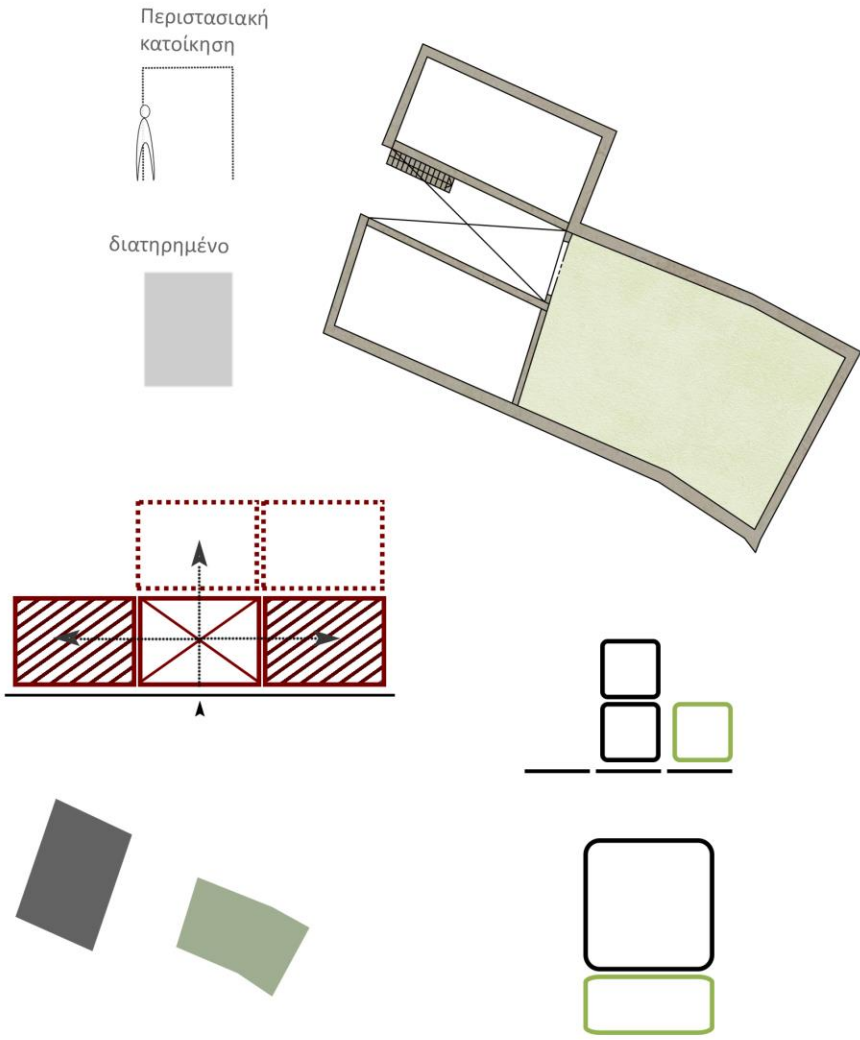

Τυπολογική Ανάλυση

Παράδειγμα 5

Το κτίριο εξασφαλίζει το ίδιο την προστασία του υπαίθριου χώρου της κατοικίας αφού εφάπτεται οριακά πάνω στο οδικό δίκτυο και αναπτύσσεται ταυτόχρονα σε δύο ορόφους. Με αυτό τον τρόπο η κατοικία αποκτά δύο όψεις μια προς τον δρόμο και μια προς την αυλή. Σε επίπεδο κάτοψης παρατηρείται η τριμερής διάταξη. Με την είσοδο κάποιου στο κτίριο εισερχόμαστε διαμέσου του ηλιακού και στη συνέχεια εξελίσσονται δεξιά και αριστερά τα υπόλοιπα δωμάτια που απαρτίζουν την κατοικία. Η απόλυτη συμμετρία στην όψη και κυρίως στο επίπεδο της κάτοψης οδηγά στο συμπέρασμα ότι το κτίριο σχεδιάστηκε εξαρχής χωρίς να υπάρχουν ακανόνιστα οριοθετημένες προσθήκες δωματίων.

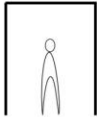

Τυπολογική Ανάλυση

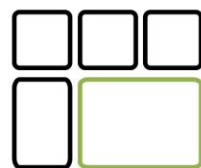
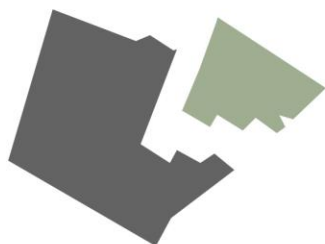
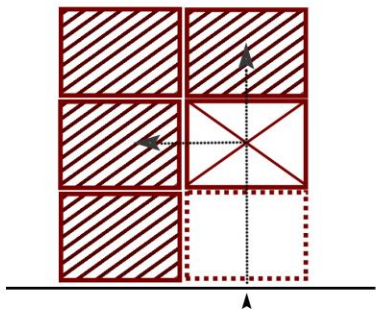
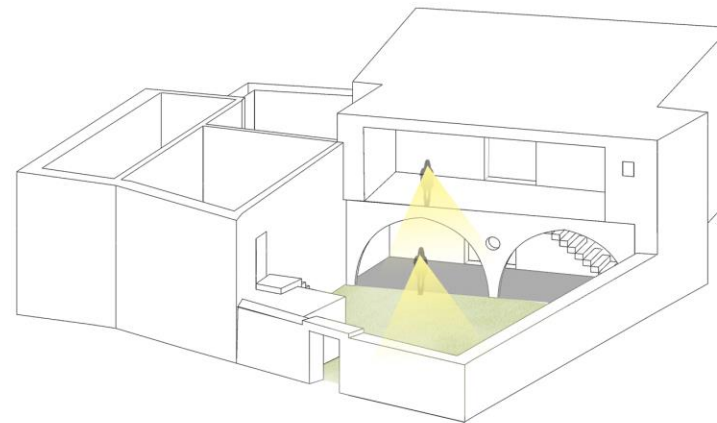
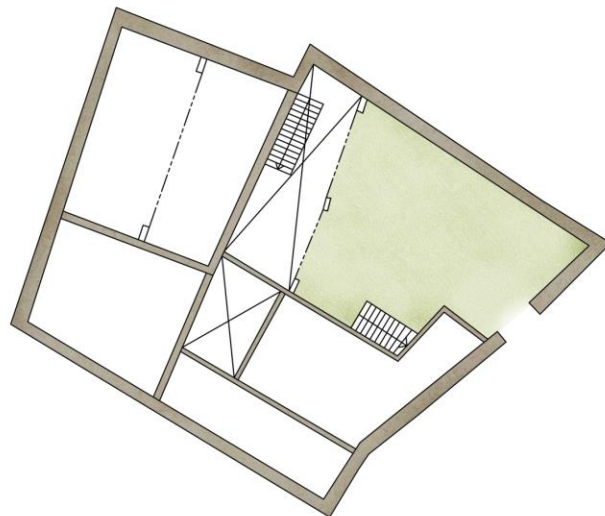
Παράδειγμα 6

Κατοικημένο

διατηρημένο

Ο πλούσιος εσωτερικός κόσμος του κτιρίου δεν διαφέρεται από τον δρόμο αφού το ψηλό περιτοιχισμα (μαντρότοιχος) προστατεύει και περιορίζει τον υπαίθριο χώρο. Οι οπτικές ματιές τόσο από τον ηλιακό που βρίσκεται μετά από την αυλή όσο και από το μπαλκόνι του δεύτερου ορόφου βοηθούν στη διαφάνεια του χώρου έναντι του αν είχαμε μια απόλυτα συμπαγή όψη που θα περιορίζε ακόμη περισσότερο τον υπαίθριο χώρο.

Οι χώροι μπροστά από την αυλή ενωποιούνται οπτικά και δημιουργούν ένα ευχάριστο περιβάλλον για τους χρήστες του κτιρίου.

Λόγω των αναγκών της οικογένειας προστέθηκαν επιπλέον δωμάτια κατά το πέρασμα των χρόνων.

Το σπίτι μετά την αποκατάσταση του βιώνεται από το παιδί της οικογένειας που επέστρεψε και έγινε μόνιμη κάτοικος των Καπέδων.

Στοιχεία όπως πιθάρια διακοσμούν την αυλή καθώς προδίδουν τον τρόπο που οι κάτοικοι αποθήκευαν τα προϊόντα που παρήγαγαν στο χωριό.

Τυπολογική Ανάλυση

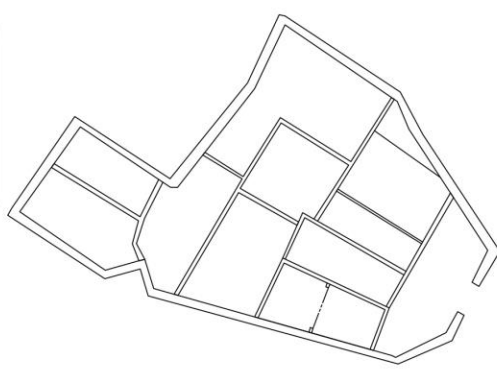
Τυπολογίες κατοικιών με αστικές επιδράσεις

περίπτωσης αστικών κατοικιών στο χωριό

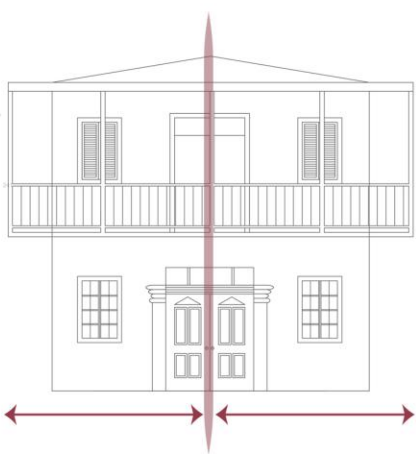

όψη

κάτοψη

χαρακτηριστικά κτιρίων

συμμετρία όψης

διαφορετικό υλικό οροφής

περιμετρικό μπαλκόνι

ανωούτι

αστική παραδοσιακή κατοικία

κατοικίες στους Καπέδες

Εκτός από τις συνηθισμένες τυπολογίες κατοικιών που παρατηρούνται στο χωριό Καπέδες, και ανταποκρίνονται στον ημιορεινό χαρακτήρα του, έχουν παρατηρηθεί και δύο εξαιρέσεις στο χωριό οι οποίες είναι κυρίως επηρεασμένες από αστικές επιδράσεις. Αυτές οι επιδράσεις πιθανόν να οφείλονται στην οικονομική κατάσταση της οικογένειας στην οποία άνηκε το κτίσμα. Τα συγκεκριμένα παραδείγματα κατοικιών χαρακτηρίζονται ως “αρχοντικά”, γεγονός που υποδικνύει μια “καλή” οικονομική κατάσταση σε σχέση με τα υπόλοιπα κτίσματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

Τα στοιχεία που καθιστούν αυτόν τον τόπο κτιρίου διαφορετικό από τα άλλα είναι κυρίως η **συμμετρία** της όψης προς το δρόμο.

Ενώ στο επίπεδο του ισογείου ο τρόπος στέγασης γίνεται με τον παραδοσιακό τρόπο, δηλαδή βολιτζία και καλάμια, στην οροφή του 1ου ορόφου παρατηρούνται απλά σανιδωτά **ξύλινα ταβάνια**, χαρακτηριστικό της αστικής αρχιτεκτονικής.

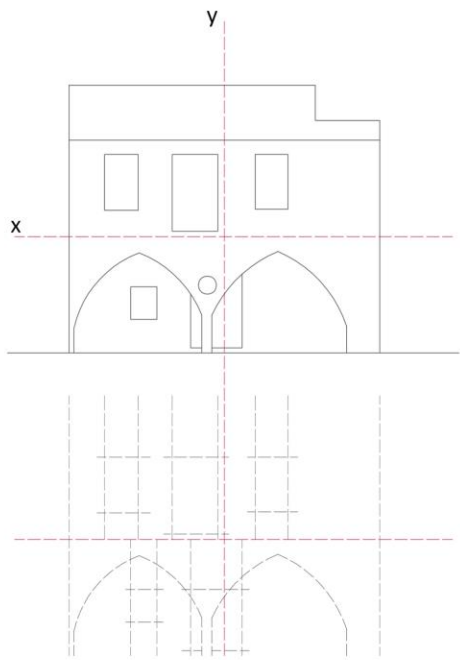
Ιδιαίτερη εντύπωση κάνει το λεγόμενο δωμάτιο “**ανωούτι**” (δηλαδή μικρό ανώι) που αποτελεί κάτι καινούριο για τα δεδομένα του χωριού. Ο χώρος αυτός αποτελούσε επιπλέον δωμάτιο για την οικία και βρισκόταν μεταξύ του επιπέδου του ισογείου και του ανωγιού.

Προσέγγιση ενός ξενόφερτου τρόπου προσέγγισης. Παρατηρείται εξωστρέφης προσέγγιση αφού υπάρχουν περιμετρικά από την κατοικία **μπαλκόνια**. Επίσης η αυλή που υπάρχει στη πρόσοψη δεν προστατεύεται από μαντρότοιχο με αποτέλεσμα να μην είναι ξεκάθαρα τα όρια μεταξύ δημόσιου (που είναι ο δρόμος) και ιδιωτικού, δηλαδή την κατοικία.

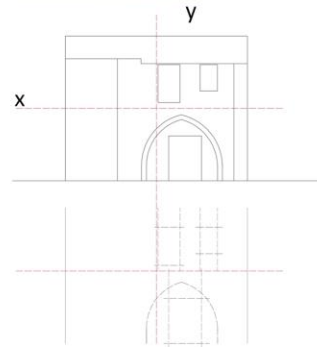

Τυπολογική Ανάλυση

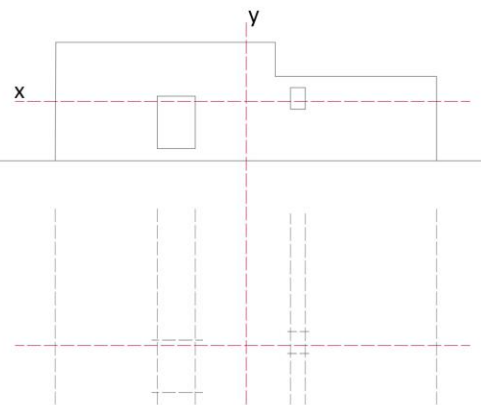
Τυπολογίες ως προς τη συμμετρία τους

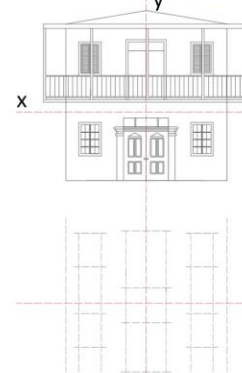
Μη συμμετρικη διάταξη με μαντρότοιχο εξωτερικά

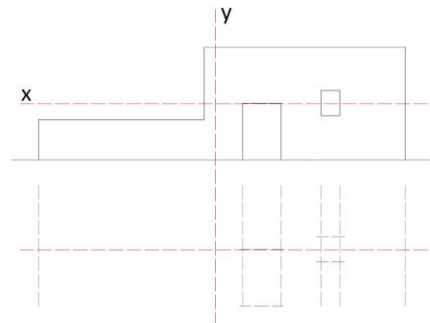
Μη συμμετρικη διάταξη με μαντρότοιχο εξωτερικά

Μη συμμετρικη διάταξη με ελεύθερη όψη

Συμμετρική διάταξη αστικού χαρακτήρα

Μη συμμετρικη διάταξη με ελεύθερη όψη

“ Η τυπολογία της αγροτικής πεδινής αρχιτεκτονικής αλλάζει στις αρχές του 20ου αιώνα , γύρω στο 1920, όταν αρχίζει να δέχεται επιδράσεις από την αστική αρχιτεκτονική . Τότε η οικία βρισκόταν στο σύνορο του δρόμου και η κύρια είσοδος, το ξωπόρτι, ανοίγει στο πόρτιο, δηλαδή σε ημιυπαίθριο χώρο , ανοικτό στην απέναντι πλευρά με μορφή τόξου. Εκατέρωθεν του, τοποθετούνταν οι κύριοι χώροι της κατοικίας και σε πλαϊνή πτέρυγα οι βοηθητικοί. Αν η οικοδομή ήταν διώροφη έφτιαχναν και δεύτερο πόρτιο και στον όροφο. Στα νεώτερα παραδείγματα της δεκαετίας του 1940 και μετά, συναντούμε και το πανταχόθεν ελεύθερο τύπο, ο οποίος είναι ο κύριος τύπος της αστικής αρχιτεκτονικής του 20ου αιώνα. Ακόμα νωρίτερα, μορφολογικά στοιχεία της αστικής αρχιτεκτονικής εξαπλώνονται σε χωριά όπου οι κατοίκοι είχαν κάποια σχετική ευμάρεια και συχνή επαφή με την πόλη ή με το εξωτερικό... ”

σελ. 30 Κυπριακή Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική
Νάσω Χρυδοχού

Χαρακτηριστική οπή στην εξωτερική τοιχοποιία του ηλιακού :Βρίσκεται πάνω από τον κεντρικό κίονα που στηρίζει τα δύο τόξα. Αποτελούσε κατασκευαστική ανάγκη ή πιθανόν ιστορική μεταφορά. Επιτρέπει τον αερισμό και το φωτισμό στον ηλιακό και ταυτόχρονα απαλλάζει τον κίονα από το βάρος της τοιχοποιίας για να σταματήσουν οι ρογμές σε περίπτωση μετακίνησης.

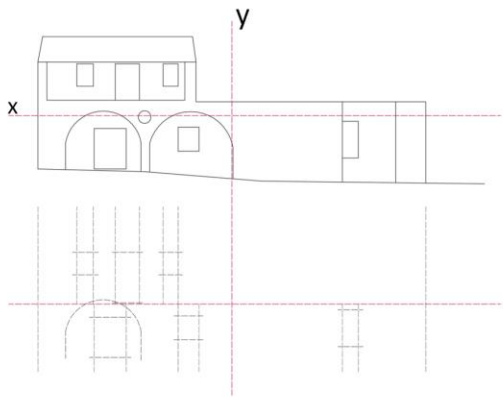

Τυπολογικά Ανάλυση

Τυπολογίες ως προς τη συμμετρία τους

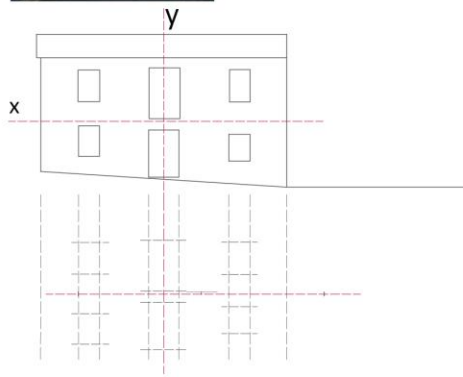

6.

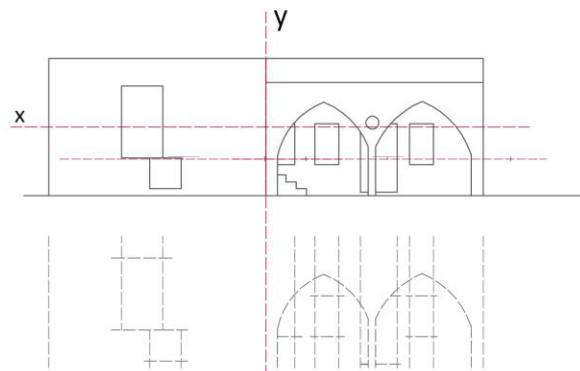
Μη συμμετρική διάταξη με ελεύθερη όψη

7.

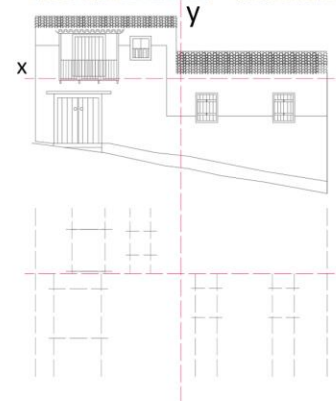
Συμμετρική διάταξη αστικού χαρακτήρα

8.

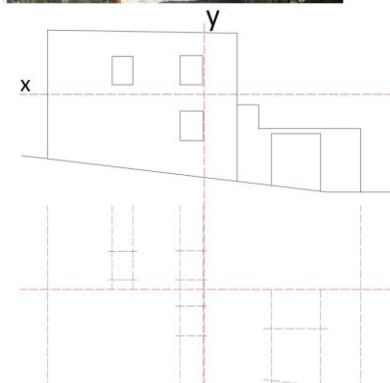
Μη συμμετρική διάταξη με μαντρότοιχο εξωτερικά

9.

Μη συμμετρική διάταξη με ελεύθερη όψη

10.

Μη συμμετρική διάταξη με ελεύθερη όψη

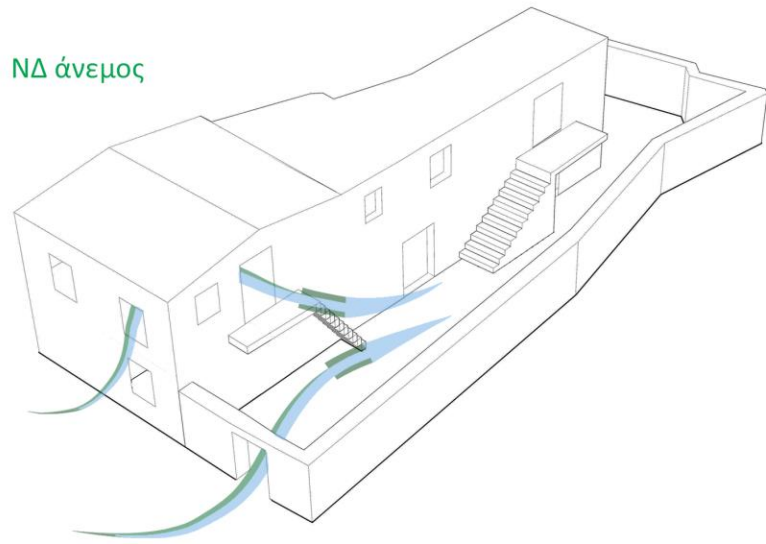
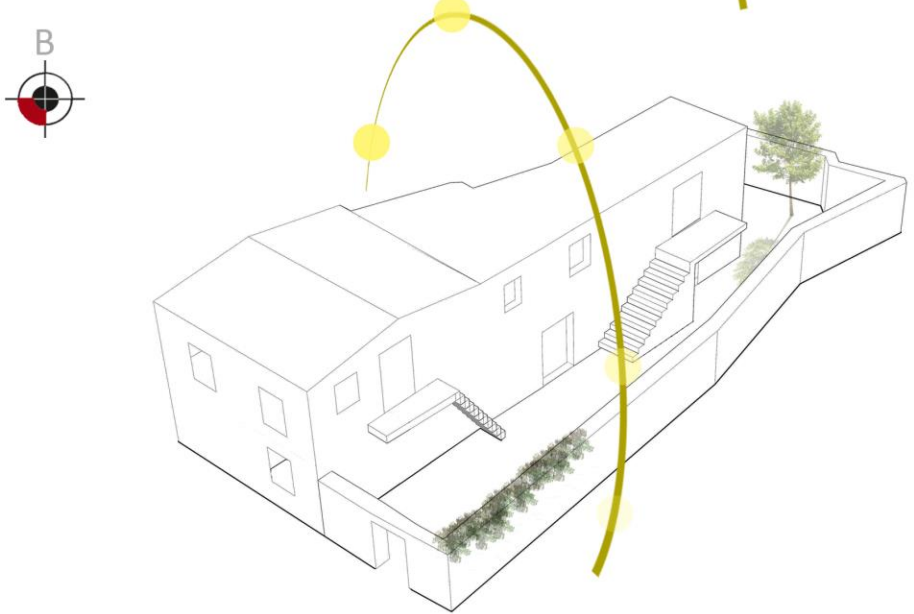
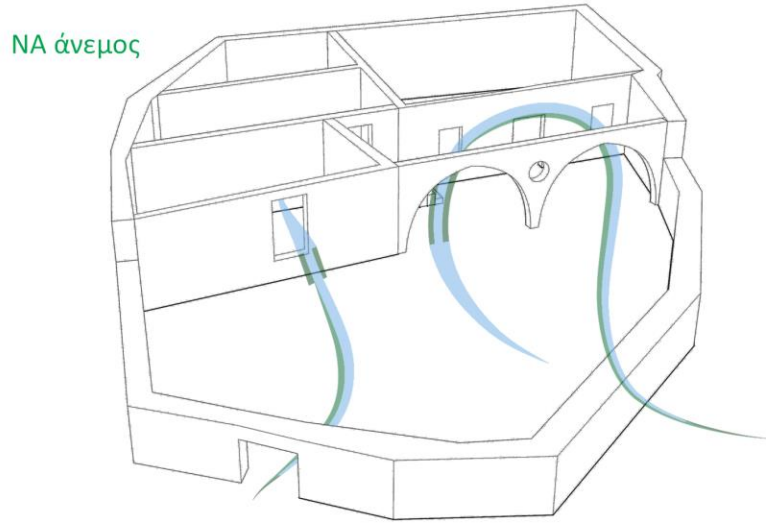
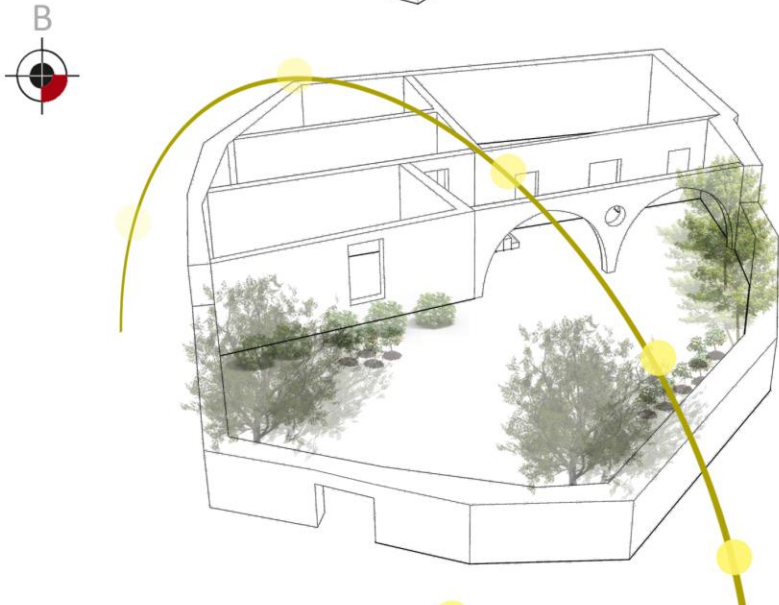
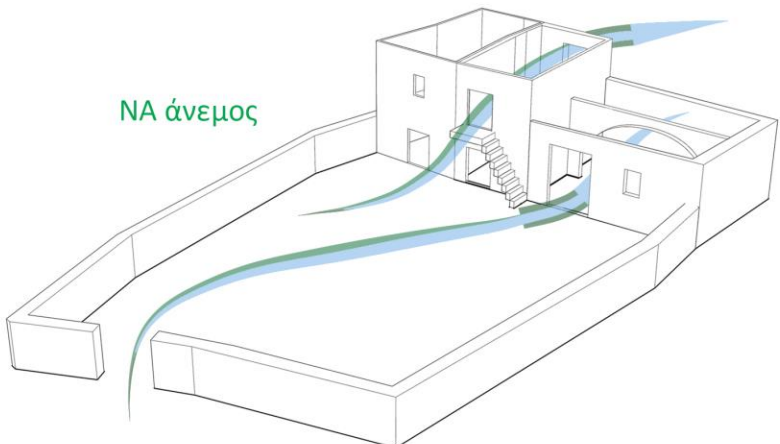
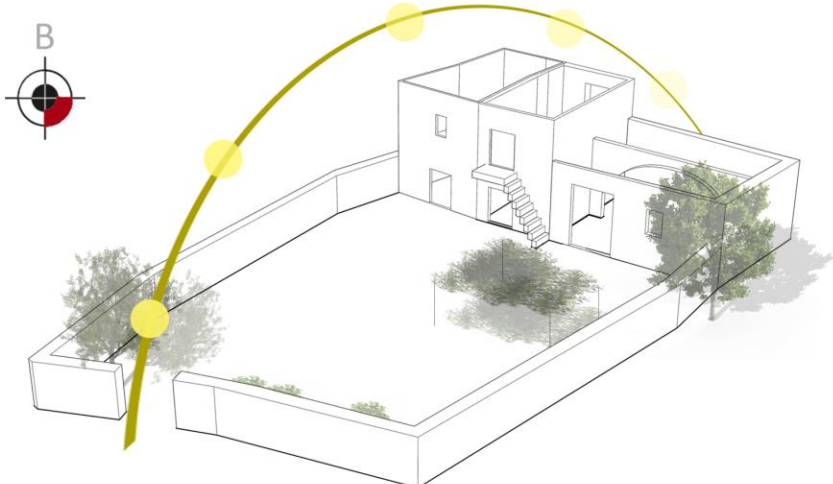
Γενικά στο χωριό Καπέδες συναντούμε έντονα την αγροτική αρχιτεκτονική στις κατοικίες με ελεύθερη όψη και προσθετική διάταξη των χώρων. Αυτό πιθανόν να γινόταν για το λόγο ότι οι ιδιοκτήτες των κατοικιών πρόσθεταν δωμάτια αναλόγως με τις ανάγκες που είχε η οικογένεια ακόμα και μετά το κτίσιμο της κατοικίας. Μεσα από τα παραδείγματα όπου αναλύθηκαν σε αυτό το σημείο μόνο οι κατοικίες 7 και 4 παρατηρείτε ότι έχουν κάποιες επιδράσεις από την αστική αρχιτεκτονική με συμμετρικές όψεις και συμμετρική διάταξη των χώρων. Στο παράδειγμα 4 παρατηρείτε ότι υπάρχει διαφορετική αναλογία στα παράθυρα τα οποία είναι μακρόστενα και έχουν φυλλαράκια. Επίσης υπάρχουν περισσότερα ανοίγματα στην πρόσοψη και ημιυπαίθριοι χώροι προς το δρόμο κάτι που δεν το συναντάμε γενικά στο χωριό. Ακόμη φαίνεται ότι είχε προηγηθεί σαφής αρχιτεκτονικός σχεδιασμός για την ανέγερση της κατοικίας. Στο παράδειγμα 7 παρατηρούνται ήπιες αστικές επιδράσεις ενώ τοποθετείτε πάνω στο δρόμο, έχει συμμετρική όψη και συμπαγές σύστημα και η οικοδομή φαίνεται σαν ένα σε αντίθεση με τις υπολοιπες κατοικίες που η κατοικία σπάζει σε διάφορους όγκους. Επιπρόσθετα όσον αφορά το εσωτερικό εισέρχεται στο τριμερές όπου στη μέση είναι ο ηλιακός και δεξιά και αριστερά βρίσκονται δωμάτια. Τέλος και οι δύο κατοικίες έχουν εσωτερική επικοινωνία στο χώρο.

Τυπολογική Ανάλυση

Βιοκλιματικός Σχεδιασμός

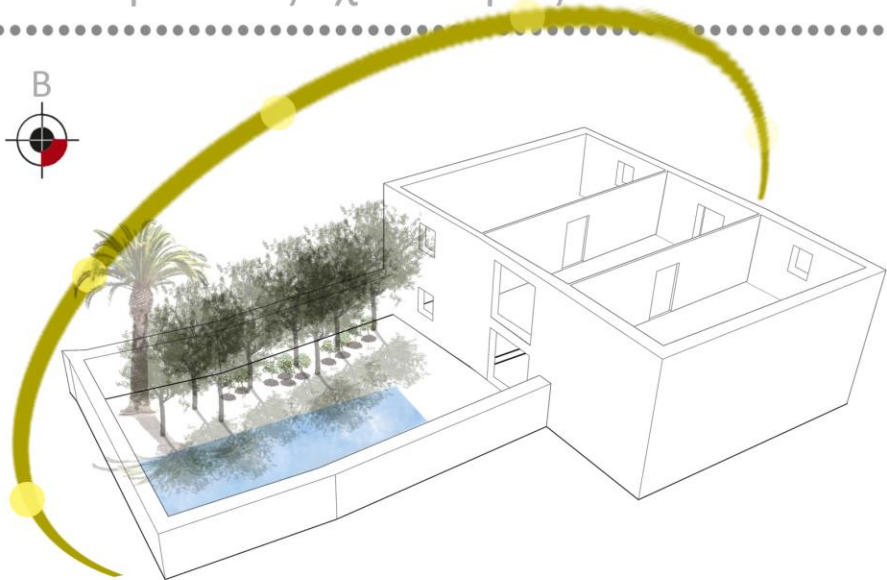
● Στην παρούσα φάση μελετάται η τυπολογία της κάθε κτιρίου
● σε σχέση με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά που αναπτύσσει η
● κάθε κατοικία. Τα βασικά χαρακτηριστικά που λαμβάνονται
● υπόψιν αφορούν τον προσανατολισμό, τις κλιματικές
● συνθήκες και την βλάστηση.

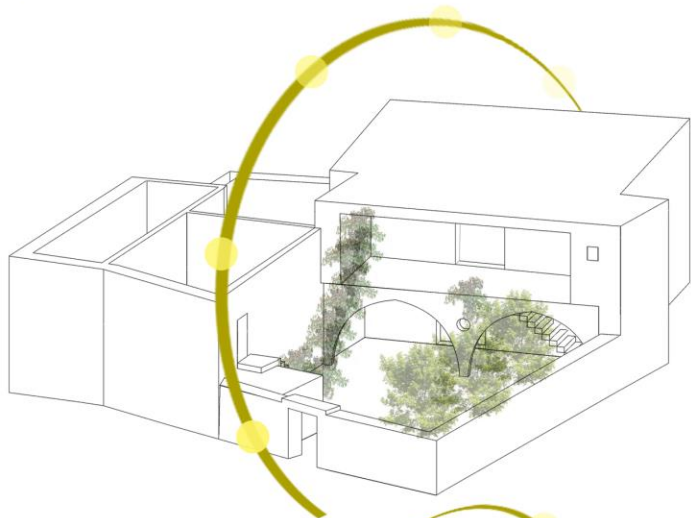
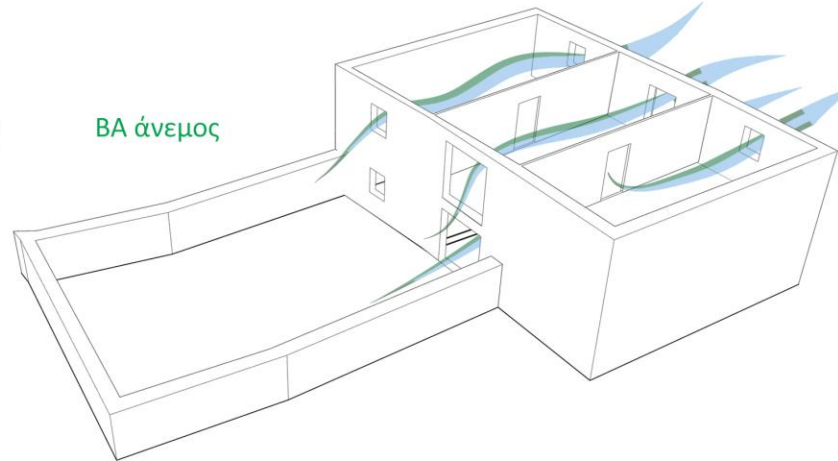

Τυπολογική Ανάλυση

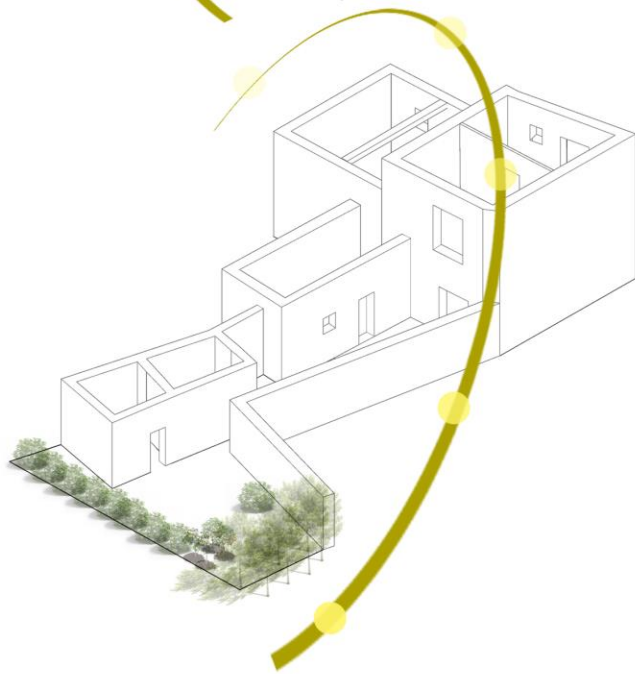
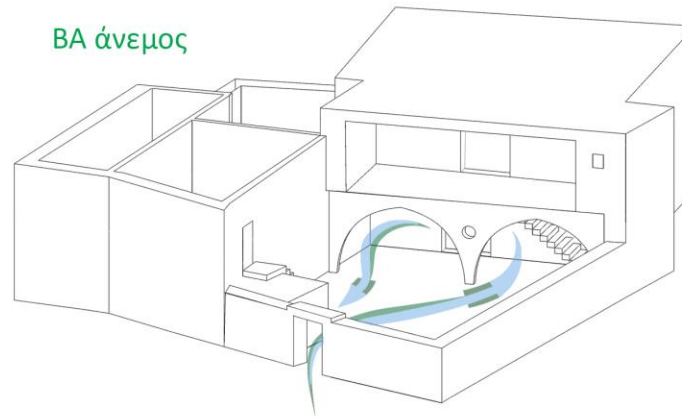
Βιοκλιματικός Σχεδιασμός

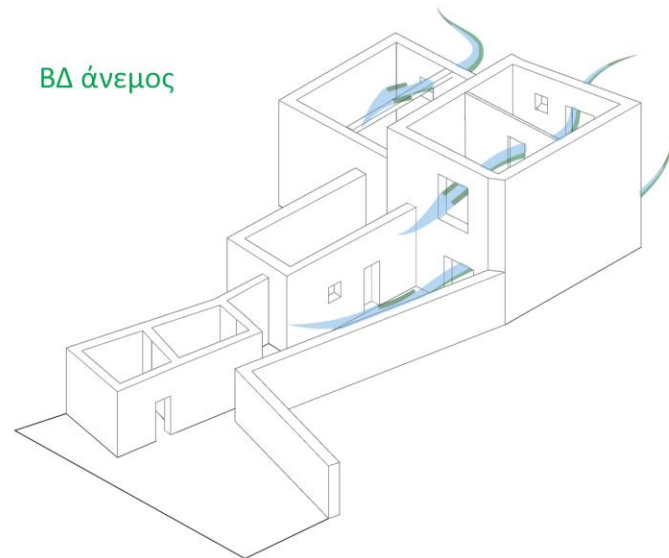
ΒΑ άνεμος

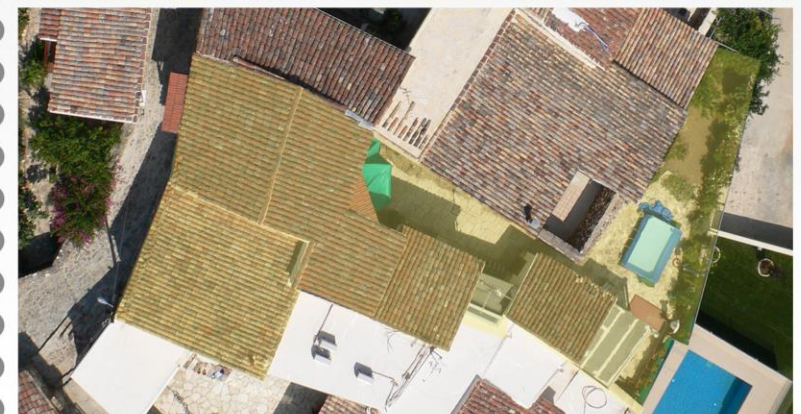
ΒΑ άνεμος

ΒΔ άνεμος

● Στα παραδείγματα που παρατίθενται τα κτίρια βρίσκονται στις 5
● από τις 6 περιπτώσεις σε νοτιοανατολικό προσανατολισμό, που
● θεωρείται κατάλληλος για την εξασφάλιση της θερμικής άνεσης
● στο κτίριο. Σε κάποιες από αυτές παρατηρείται ότι η αυλή
● τοποθετείται στο μπροστινό μέρος και άλλοτε στο πίσω μέρος
● του σπιτιού. Αυτό διαφοροποιεί την εισδοχή του ανέμου και τον
● καταμερισμό του στα επιμέρους δωμάτια όπως φαίνεται και στα
● ανάλογα διαγράμματα. Τα διαγράμματα αντιπροσωπεύουν διά-
●φορες περιπτώσεις αερισμού ο οποίος πνέει από διαφορετικές
● κατευθύνσεις όπου με την βοήθεια των ανοιγμάτων επιτρέπεται
● η εισαγωγή και η κίνηση του ανέμου εσωτερικά της οικοδομής.
● Επίσης ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό βλάστησης τοποθετείται
● τόσο στο μπροστινό μέρος της αυλής του οικοπέδου αλλά και
● στο πίσω. Η βλάστηση μπορεί να χαρακτηριστεί είτε ως ψηλή
● είτε ως χαμηλή.

Χρυστάλλα Αργυρού (2014).

Διπλωματική εργασία: «Φυσικός αερισμός ως παράμετρος επίτευξης θερμικής άνεσης

Νάσω Χρυσοχού (2014).

Κυπριακή Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική: Από την αγροτική στην αστική, εξέλιξη και επιδράσεις. Λευκωσία: ΕΝ ΤΥΠΟΙΣ.

Kapedes. (Ιστορία).

Available: <http://www.kapedes.org/>. Last accessed 12th Mar 2015.

Η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών παραμέτρων στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική.

Available: http://www.ntua.gr/MIRC/db/epirus_db/ARXITEKTONIKH/Perivallontikes%20parametroi.htm/. Last accessed 12th Mar 2015

Αρχείο Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής της Κύπρου.

Available: <http://www.vernarch.ac.cy/>. Last accessed 11th Mar 2015

